

Sirpa Asikainen

P8316SJ

KIINTIÖPAKOLAISTEN KOTOUTUMISEN TUKIPALVELUT VARKAUDEN KAUPUNGISSA

Opinnäytetyö
Yhteisöpedagogi YAMK

Tammikuu 2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

KUVAILULEHTI

		Opinnäytetyön päivämäärä 23.2.2018
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma, Yhteisöpedagogi (YAMK)
Tekijä(t) Sirpa Asikainen		
Nimeke Kiintiöpakolaisen kotoutumisen tukipalvelut Varkauden kaupungissa		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössäni tutkin kiintiöpakolaisille olevia kotoutumistukipalveluita Varkaudessa. Heidän kotoutumisensa on aiheena ajankohtainen. Syksyllä 2015 pakolaisten määrä lisääntyi merkittävästi, jonka jälkeen kotouttamisen tukipalveluiden tarpeellisuutta on tuotu enemmän näkyvästi esille myös tietovälineissä.</p> <p>Opinnäytetyöni on laadullinen tapaustutkimus, jossa käytin tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä haastattelua ja havainnointia. Haastattelin kesän ja syksyn 2017 aikana järjestöjen edustajia ja kotoutumistyöryhmän jäseniä siitä, onko kotoutuminen käynnistynyt noin vuosi sitten Varkauteen tulleilla kiintiöpakolaisperheillä. Opinnäytetyössäni tarkastelin, minkä verran ja millä tavoin Varkauden kaupunki ja siellä toimivat järjestöt ja kolmassektori olivat tehneet yhteistyötä ja voisiko yhteistyötä tulevaisuudessa parantaa jotenkin.</p> <p>Tutkimuksen tulosten perusteella voi todeta, että koulun, vapaa-ajan ja harrastuksen kautta lapset ja nuoret ovat kotoutuneet jo hyvin ja aikuisetkin kotoutumiskoulutuksen kautta kohtalaisesti Varkauteen. Järjestöt ovat mukana ystävällisyyden ja harrastusten kautta kiintiöpakolaisten kotoutumisessa, mutta kaipaavat osin lisää yhteistyötä kaupungin kanssa. Tässä on jo otettu ensiaskeleita kaupungin järjestöstrategian luomisessa ja SAKKE – Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishankkeen kautta. Hanke toimii 2017– 2019. Hankkeen päätavoitteena on tunnistaa ja luoda näkyväksi Pohjois-Savossa toimivat järjestöt hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjinä ja palvelun tuottajina osana maakunta ja SOTE -uudistusta.</p>		
Asiasanat (avainsanat) kiintiöpakolainen, kotouttaminen, lapsiperheet, järjestöt, yhteistyö, ohjaaminen, tukipalvelut		
Sivumäärä 40	Kieli suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Pekka Penttinen		Opinnäytetyön toimeksiantaja Varkauden kaupunki, Eveliina Kähkönen

DESCRIPTION

 <p>Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu</p>		<p>Date of the bachelor's thesis</p> <p>February twenty-third, two thousand and eighteen</p>
<p>Author(s)</p> <p>Sirpa Asikainen</p>	<p>Degree programme and option</p> <p>Master's Degree in Civic Activities and Youth Work, Master of Humanities</p>	
<p>Name of the bachelor's thesis</p> <p>Support services for the integration of quota refugees in the city of Varkaus.</p>		
<p>Abstract</p> <p>In my thesis I examined the integration of quota refugees into the city of Varkaus. Their integration is a current topic. In the fall of 2015, the number of refugees increased significantly, after which the need for integration support services was discussed more prominently in the media.</p> <p>My thesis is a qualitative case study in which I used interviews and observation, as the methods of collecting data. I interviewed representatives of the organizations and members of the Home Working Group on it. Has integration begun about a year ago with the number of quota refugee families in Varkaus. In my research, I looked at the extent and the way in which the City of Varkaus, the organizations and the three sectors involved had cooperated and how they could somehow improve the cooperation in the future.</p> <p>Based on the results of the research, it can be stated that children, young people and young people have already begun to integrate school, leisure and hobbies, and adults also through moderation training to Varkaus. Organizations are involved in the integration of refugees through friendships and hobbies, but want more co-operation with the city. This is where the first steps have been taken to create the city's organizational strategy and through the SAKKE North - Savo development cooperation project. The project work spans the years 2017-2019. The main objective of the project is to identify and create prominent organizations in Northern Savo, to be service providers in the province and SOTE reform.</p>		
<p>Subject headings, (keywords)</p> <p>a quota refugee, integration, family with kids, organization, cooperation, Controlling, support services,</p>		
<p>Pages</p> <p>40</p>	<p>Language</p> <p>Finnish</p>	<p>URN</p>
<p>Remarks, notes on appendices</p>		
<p>Tutor</p> <p>Pekka Penttinen</p>	<p>Bachelor's thesis assigned by</p> <p>City of Varkaus, Eveliina Kähkönen</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	KIINTIÖPAKOLAISUUS JA KOTOUTUMISEN OHJAUS	5
2.1	Kiintiöpakolainen maahanmuuttajana	5
2.2	Laki kotoutumisen edistämisestä	6
2.3	Kiintiöpakolaisen osallisuuden, kotoutumisen lähtökohdat Varkaudessa	6
2.4	Kotoutumistyö osana Varkauden kaupungin peruspalveluja	7
2.5	Kiintiöpakolaisen palvelupolku Varkaudessa	7
3	VARKAUDEN KAUPUNGIN TARJOAMAT KOTOUTUMISEN PERUSPALVELUT	8
3.1	Sosiaali - ja terveystyö	8
3.2	Sivistystyö	11
4	KOTOUTUMISTA TUKEVA JÄRJESTÖTYÖ VARKAUDESSA	13
4.1	Mannarheimin Lastensuojelu Liiton Järvi Suomen piiri	13
4.2	Itä-Suomen Martat ry:n arjen taitojen tuki	14
4.3	Suomen punaisen ristin sosiaalinen tuki	14
4.4	Varkauden urheiluseurat ry:n liikunnallisen elämäntavan tuki	15
4.5	Monikulttuurinen kahvila VALO	16
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	17
5.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma	17
5.2	Tutkimusmenetelmä	18
5.3	Haastattelun toteutus	19
5.4	Havainnoinnin toteutus	21
5.5	Tutkimuksen analysointi	22
5.6	Tutkimuskohde ja aineiston koonti	23
5.7	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	23
6	TULOKSET	25
6.1	Kiintiöpakolaisen tulo Suomeen ja uuden elämän opettelu Varkaudessa ...	25
6.2	Kotoutumisen toteutuminen järjestöjen kannalta katsottuna	26
6.3	Palveluverkoston yhteistyö ja sen kehittäminen	28
7	POHDINTA	34

LÄHTEET

JOHDANTO

Opinnäytteeni käsittelee järjestöjen, kolmannen sektorin toimijoiden ja viranomaisten välistä yhteistyötä kiintiöpakolaisten kotoutumisessa. Minua on yhteiskunnallisesti kiinnostanut monta vuotta maahanmuuttajat ja heidän kotoutumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan. Yhteiskunnallinen kiinnostukseni lisääntyi vuonna 2015, kun Suomeen alkoi tulla pakolaisia. Mieleeni nousi useampi kysymys pakolaisista ja maahanmuuttajista ja miten asioita hoidetaan Suomessa eli voisiko asioita hoitaa paremmin ja edullisemmin. Saisiko pakolaiset ja maahanmuuttajat integroitumaan ja työelämään kiinnittymään suomalaiseen yhteiskuntaamme nopeammalla tavalla. Nykyinen järjestelmämme tällä hetkellä tuottaa, kun kotoutuminen vie 5-10 vuotta. Myös aiheen ajankohtaisuus ja asian koko ajan esillä olo on tehnyt asian entistä kiinnostavammaksi.

Järjestöjen ja viranomaisten välinen yhteistyö on vaikea kokonaisuus. Jo pelkästään kotoutusviranomaiskentän laajuus ja hierarkkisuus sekä järjestökentän laajuus asettavat suuria haasteita kokonaisuuden ymmärtämiselle. Jotta kiintiöpakolaisten kotoutumista voitaisiin tukea laaja-alaisesti, on eri toimijoiden hahmotettava kolmannen sektorin ja viranomaiskentän eri roolit ja kentän laajuus. Loppujen lopuksihan on kyse siitä, että kiintiöpakolainen löytäisi elämäntilanteessaan sopivaa koulutusta, palvelua tai tukea ja ohjausta sitä tarvitessaan.

Järjestöt toimivat omien tavoitteidensa mukaisesti, usein täydentäen viranomaisten toimintaa. Ne ovat asiantuntijoita ja tuovat viranomaistyöhön myös kriittisen äänen. Järjestöt järjestävät vapaa-ajan mahdollisuuksia lapsille, nuorille ja aikuisille. Esimerkkinä tästä on Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistys Varkaudessa. Se osallistuu muun muassa ystävä perhe toiminnan kautta Varkaudessa kotoutumissuunnitelmaan ja myös osallistumalla tarvittaessa lasten hoitojärjestelyihin. Järjestöt ovatkin usein mukana opetusta täydentävänä ja vapaa-ajan ohjelmaa järjestävänä tahona.

Varsinainen kotouttamistyö tehdään usein viranomaistasolla työ- ja elinkeinotoimistossa, kunnissa, oppilaitoksissa. Oman lisänsä kotouttamistyöhön tuovat järjestöt ja kolmas sektori. Järjestöjen toiminta on mukautunut yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja ne kehittävät omalla panoksellaan kiintiöpakolaisten kotoutumista yhteistyössä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 määrittelee kunnan vastuuksi kotouttamisohjelman laatimisen. Kunta vastaa myös ohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta. Toimenpiteet ja palvelut suunnitellaan siten, että niiden avulla voidaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti edistää ja tukea kiintiöpakolaisten kotoutumista. Varkauden kaupunki tarjoaa kiintiöpakolaisille samoja peruspalveluja, joita tarjotaan kaikille kuntalaisille. Kotouttamisen keskeisenä tavoitteena on kiintiöpakolaisten integroituminen kaikkiin kaupungin peruspalveluihin mahdollisimman pian, huomioiden erityispalvelut, joita maahanmuuttaja tarvitsee kyetäkseen saavuttamaan ja käyttämään tasavertaisesti olemassa olevia palveluita.

Tarve opinnäytteen tekemisestä hahmottui minulle Varkauden kaupungin psykososiaalisten palveluiden palvelualuepäällikölle lähettämästäni sähköpostista ja osallistumiseni tiedotus- ja keskustelutilaisuudesta kuntalaisille 4.10.2016, jossa keskustelin eri järjestöjen edustajien kanssa ja myös viranomaistahojen kanssa. Silloin sovimme, että teen hänelle ideapaperin yllä olevasta aiheesta, jonka hän lukee ja kertoo omat ehdotuksensa asiaan. Työni tuottaa kehittämistietoa tutkimuksen keinoin. Pohdin työssäni ensisijaisesti kunnan ja järjestöjen (monialaista) yhteistyötä ja sen kehittämistä.

Tutkimuksen kohteena ovat Varkaudessa toimivat järjestöt, joista valitsin tähän opinnäytetyöhöni sosiaali- ja terveysalan järjestöistä MLL:n ja SPR:n, liikuntajärjestöistä Varkauden urheiluseurat Ry:n ja kansalaisjärjestöistä Martat. SAKKE – hankkeen kautta järjestetyissä tilaisuuksissa olen saanut tietoa myös muilta Varkaudessa toimivilta järjestöiltä kaupungin kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja siitä onko järjestö jollain tavalla mukana kiintiöpakolaisten kotouttamisessa.

Opinnäytteeni on otteeltaan tapaustutkimus. Tapauksena tutkimuksessa on yhdellä paikkakunnalla kunnan ja järjestöjen toteuttama kotoutustyö. Tutustun järjestöjen järjestämiin kotoutumisen tukipalveluihin Varkaudessa. Jonka jälkeen haastattelen kotoutumistyöryhmän jäsenet ja valitsemani järjestöjen edustajat.

2. KIINTIÖPAKOLAISUUS JA KOTOUTUMISEN OHJAUS

2.1 Kiintiöpakolainen maahanmuuttajana

Maahanmuuttoviraston mukaan kiintiöpakolaisena pidetään ihmisiä, jotka ovat lähteneet kotimaastaan tai pysyvästä asuinmaastaan toiseen maahan, johon he eivät kuitenkaan voi pysyvästi asettua asumaan, voidaan ottaa uudelleen sijoitettaviksi kolmannen maahan niin sanotussa pakolaiskiintiössä. Suomeen otetaan pakolaiskiintiössä henkilöitä, jotka Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu UNHCR on katsonut pakolaisiksi, tai muita kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia ulkomalaisia uudelleen sijoitusta varten. Pakolaisten vapaaehtoinen ja turvallinen paluumuutto sekä sijoittuminen kotimaansa lähialueille ovat pakolaisongelman parhaimpia ratkaisuvaihtoehtoja. Aina ne eivät kuitenkaan ole mahdollisia. Kiintiöpakolaisia vastaanottavia maita on nykyisin noin 25.

Pakolaisavun mukaan kiintiöpakolainen tai henkilö on humanitäärinen maahanmuuttaja, jolle on myönnetty turvapaikkaprosessin kautta Suomeen oleskelulupa. Samaan ryhmään kuuluvat myös perheenjäsenet, joille on myönnetty perheenyhdistämisen kautta oleskelulupa.

Suomessa eduskunta päättää vuosittain valtion talousarvion hyväksymisen yhteydessä, kuinka monta kiintiöpakolaista Suomi sitoutuu ottamaan minäkin vuonna. Vuodesta 2001 alkaen Suomeen otettavien kiintiöpakolaisten määrä on ollut 750 henkilöä vuodessa. Eduskunta voi kumminkin päättää mahdollisesta lisäkiintiöistä. Esimerkiksi vuosina 2014 ja 2015 pakolaiskiintiötä nostettiin Syyrian tilanteen vuoksi ja kiintiöpakolaisia otettiin 1050, jotkut haluaisivat, että luku olisi vielä suurempi ja tämä on johtanut keskusteluihin asiasta eri tiedotusvälineissä.

Suomessa kunnan velvollisuus on kantaa päävastuu maahanmuuttajille suunnatuista palveluista. Tämän lisäksi erilaiset yhdistykset, seurakunnat ja järjestöt järjestävät erilaisia kotouttamistoimintoja. Maahanmuuttajien omat yhdistykset ajavat myös maahanmuuttajien asioita ja järjestävät toimintaa.

2.2 Laki kotoutumisen edistämisestä

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) astui voimaan syyskuussa 2011. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumislakia sovelletaan henkilöön, jolla on voimassa oleva oleskelulupa, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2011, 2 §.)

Laissa määrätään kaikista maahanmuuttajien kotoutumista edistävästä toimenpiteistä sekä määritellään eri tahojen vastuut ja velvollisuudet kotoutumista edistävissä toimenpiteissä. Kotoutumislain mukaisesti kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Kotoutumislain (1386/2010) tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta ottaa osaa aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.

2.3 Kiintiöpakolaisen osallisuuden kotoutumisen lähtökohdat Varkaudessa

Kiintiöpakolaisen osallisuus yhteiskunnassamme on halua ja mahdollisuutta päättää ja vaikuttaa omiin asioihinsa. Hänen pitää tulla myös nähdyksi, kuulluksi, arvostetuksi ja ymmärretyksi itseään koskevissa asioissa. Kiintiöpakolaiselle osallisuus on tunne ja kokemus osallisuudesta arjessa esimerkiksi. Perhe, ihmissuhteet, koulu, työ ja palvelut. (<http://kotouttaminen.fi/3.-sektori-alkuvaihe-ja-osallisuus>). Lisäksi osallisuus on mielestäni sosiaalisesti kestävä yhteiskunnan edellytys.

Kiintiöpakolaisen kohdalla osallisuus lisää hänen hyvinvointiaan ja ehkäisee syrjäytymistä yhteiskunnassamme. Se myös ehkäisee ulkopuolisuutta ja luo sosiaalista pääomaa. Hyvinvointi yhteiskunnassa osallisuuden edistäminen on mittava haaste. Osallisuus on merkitty sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman Kas-teen lähtökohdaksi. (<http://stm.fi/hanke?id=e0e9214f-7900-4c29-8d01-d76be853822e>).

Sosiaali- ja terveyspalveluita tuotettaessa, syntyy osallisuutta ihmisten kohtaamisissa ja vuorovaikutustilanteissa. Esimerkkeinä on muun muassa asiakkaan kuuleminen tai vaikka molemminpuolinen kulttuurillinen ja kielellinen ymmärrettävyys ja asiakkaan omien voimavarojen hyödyntäminen. Myös eri kulttuurien tuntemus ja arvostus ja matalan kynnyksen palvelut ovat osallisuutta edistäviä hyviä toimintatapoja sosiaali- ja terveyspalveluissa. Matala kynnyks tarkoittaa, että vaikka palvelut ovat kaikille samat ja yhdenvertaiset, palvelujärjestelmän tulee tarvittaessa pystyä joustamaan niin, että yksilölliset ja eri ryhmien tarpeet huomioidaan ja tosiasiallinen yhdenvertaisuus voi toteutua. Matalan kynnyksen palveluita tuotetaan Suomessa monissa eri sosiaali- ja terveyspalveluissa myös itse Suomalaisillekin. Osallisuus voi jäädä myös syntymättä, jos palveluita ei tuoteta.

2.4 Kotoutumistyö osana Varkauden kaupungin peruspalveluja

Kotoutumistyöryhmän haastattelujen mukaan. Varkauteen tulleet kiintiöpakolaiset ovat oikeutettuja Suomen lain mukaan saamaan peruspalveluita ja tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Tämä tarkoittaa sitä, että kiintiöpakolainen saa tietoa maan kulttuurista ja siitä, miten suomalaiset elävät. Tätä tietoa Varkauden jakavat muun muassa kaupungin kotoutumistyöryhmä ja kotoutumisohjaajat ja Työ ja elinkeinotoimisto.

Kotoutuminen tarkoittaa sitä, että henkilö tutustuu ja sopeutuu suomalaiseen yhteiskuntaan ja Varkauteen. Kotoutuminen tarkoittaa sitä, että kiintiöpakolainen oppii, miten asioita hoidetaan Suomessa ja ymmärtää maan tapoja. Esimerkiksi kotoutumisryhmäntyöntekijät auttavat etsimään työtä tai koulutusta. He auttavat saamaan palveluita ja antavat tukea sitä tarvitseville ja ohjaavat heitä eteenpäin, jotka tarvitsevat erikoispalveluita kuten esimerkiksi terapiaa. Lisäksi he neuvovat kaikissa käytännön asioissa kuten asumistuen tai toimeentulotuen haussa tai koulutukseen hakeutumisessa tai miten ilmoittaudun työnhakijaksi jne. Kotoutumistyö on aina henkilökohtaista. Tätä työtä tekevät kotoutumisohjaajat ja TE – toimistot Varkaudessa.

2.5 Kiintiöpakolaisen palvelupolku Varkaudessa

Kotoutumistyöryhmän haastattelujen perusteella kiintiöpakolaisen keskeiset toimenpiteet palvelupolussa ovat ohjaus ja neuvonta. Se pitää sisällään kiintiöpakolaisten ohjausta ja neuvontaa suomalaisen yhteiskunnan peruspalveluista. Myös palveluohjaus yksilöllisen tarpeen mukaisesti, kuuluu tähän koko kotoutumisprosessin ajan.

Kiintiöpakolaisen alkukartoitus tapahtuu Te -toimiston kautta työttömille työnhakijoille ja kunnan sosiaalityön kautta muutoin kuin tilapäisesti toimeentulotukea saaville asiakkaille, jotka eivät ole työttömiä ja pyynnöstä myös muulle kiintiöpakolaisille, jos hänen arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. Se sisältää palvelutarpeen arvion ja kielitaidon kartoituksen sekä arvion kotoutumissuunnitelman tarpeesta.

Kotoutumissuunnitelman tekee Te - toimisto tai kunta. Se pitää sisällään yksilöllinen suunnitelman toimenpiteistä ja palveluista, jotka tukevat kiintiöpakolaisen kotoutumista, edistävät hänen työllistymistään tai parantavat hänen kielitaitoaan. Kotoutumissuunnitelma laaditaan kahden viikon sisällä alkukartoituksesta. Kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluessa ensimmäisen oleskeluluvan, oleskelulupakortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröinnistä. Perustellusta syystä kotoutumissuunnitelmaan oikeuttavaa aikaa voidaan pidentää. Alaikäiselle voidaan tarpeen mukaan laatia myös oma suunnitelma. Kotoutumissuunnitelmaa seurataan Te- toimiston tai kunnan toimesta ja sitä tarkastetaan vähintään kerran vuodessa.

3. Varkauden kaupungin tarjoamat kotoutumisen peruspalvelut

Kotouttamislain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että kaupungin palvelut soveltuvat myös kiintiöpakolaisille. Kiintiöpakolaisen oikeus sosiaali- ja terveystalveluihin riippuu hänen oleskelulupansa luonteesta. Henkilöllä, jolla on Suomessa vakituinen asuinkunta, on oikeus sosiaali- ja terveystalveluihin kansalaisuudesta riippumatta. Välttämätön toimeentulo turvataan kaikille sitä tarvitseville kiintiöpakolaisille. Kii-reellistä sairaanhoitoa on annettava potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta.

3.1 Sosiaali- - ja terveystalvelut

Sosiaalityöllä tarkoitetaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön suorittamaa ohjausta, neuvontaa ja sosiaalisten ongelmien selvittämistä sekä muita tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilön ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista ja yhteisöjen toimivuutta. Sosiaalityön talveluihin kuuluu lapsiperheiden sosiaalityö, lastensuojelu,

perheoikeudelliset palvelut, vammaispalvelut sekä aikuissosiaalityö ja toimeentulotuki. Sosiaalityöntekijä toimii yhdyshenkilönä, kun muutoin kuin satunnaisesti toimeentulotukea saavalle henkilölle järjestetään alkukartoitus. Alkuhaastattelu järjestetään sosiaalityössä ja tarvittavat palvelut esimerkiksi kielitason arviointi ostetaan.

Kunnan rooli kotouttamisessa on erityisen merkityksellinen alaikäisten ja perheiden kohdalla. Perheelle laaditaan kotoutumissuunnitelma, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin. Perheen kotoutumissuunnitelma laaditaan monialaisena yhteistyönä ja sovitetaan yhteen yksilöllisten kotoutumissuunnitelmien ja perheenjäsenille laadittujen muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa. Lisäksi alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. (<http://www.varkaus.fi/maahanmuuttajat>).

Terveyspalveluita tarjotaan kiintiöpakolaisille ja maahanmuuttajille seuraavalla tavalla.

- Terveysasemalla tarjotaan sairaanhoitajan ja lääkärin vastaanottopalveluja. Lisäksi terveyspalveluja annetaan muun muassa koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa ja hammashoitolassa.
- Neurolassa kiinnitetään erityistä huomiota maahanmuuttajalasten ja -kotiäitien asemaan. Jos perheelle ei ole laadittu yhteistä perheen kotoutumissuunnitelmaa ja perhe sen tarvitsee, ohjaa terveydenhoitaja perheen sosiaalityön asiakkaaksi.
- Hyvinvointi Ankkuri on matalan kynnyksen monitoimipiste, joka ohjaa asiakkaita tarvittavien sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden tarvittavien palveluiden piiriin.
- Varkauden päihde- ja mielenterveyspalvelut palvelevat varkauteilaisia elämäntilannekriiseissä sekä päihde- ja mielenterveysongelmissa. Psykiatrian poliklinikalle hakeudutaan pääsääntöisesti lääkärin tai sairaanhoitajan läheteellä. Kiireellisissä tilanteissa on mahdollista olla myös itse suoraan yhteydessä psykiatrian akuuttityöryhmään. Päihdeklinalle voi hakeutua ilman lähetettä.

(<http://www.varkaus.fi/maahanmuuttajat/maahanmuuttajat%C3%B6/maahanmuuttajien-terveyspalvelut-varkauden-terveyskeskuksessa.>).

VOSET -hanke

VOSET on lyhenne hankkeen nimestä Varkautelaisten osallisuus, syrjäytymisen ehkäisy ja työllistymisen tuki. Hankkeessa on mukana rahoituspäätöksen mukaan Varkauden kaupunki, Varkauden Seudun Työnhakijat ry ja Varkauden Romaniyhdistys ry. Hanke on saanut rahoituksen ajalle 1.1.2016 – 28.2.2018. Hankkeen tavoitteena on työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden osallisuuden edistäminen ja matalan kynnyksen palvelujen kehittäminen. Hankkeen pääasiallinen toimintakohde on monikulttuurisen toimintakeskuksen perustaminen ja ylläpito. Toimintakeskuksessa asiakkaalla on mahdollisuus luoda uusia tuttavuuksia ja ihmissuhteita. Asiakkaalle tarjotaan myös ohjaus ja neuvontapalveluita esimerkiksi sähköiseen asiointiin ja työpaikan etsintään liittyen ja tarpeen mukaan asiakkaita ohjataan myös muihin palveluihin. Monikulttuurisen keskuksen asiakkaina ovat olleet työttömät, romanit ja maahanmuuttajat (<https://www.voset.fi/>).

VOSET -hanke on Varkaudessa ollut pilottihanke matalan kynnyksen maahanmuuttopalveluiden tarjoamisen osalta. Maahanmuuttajille se on toimintansa aikana tarjonnut yksilö ja ryhmäohjauksen lisäksi kielikylpy toimintaa. Yksilöohjaukseen yhdistyneet elämänhallinnalliset teemat ryhmätoiminnoissa ovat olleet tärkeitä monille asiakkaille. Nämä toiminnot ovat tukeneet asiakkaan jaksamista ja kohottaneet asiakkaan itsetuntoa. Kielikylpytoiminnassa on ollut mukana henkilöitä, jotka ovat asuneet useamman vuoden Suomessa, mutta joiden sosiaaliset suhteet ja omatoiminen asiointi yhteiskunnassa on jäänyt vähäiseksi kielitaidon puutteen vuoksi. Hankkeen toiminnalle ja sen jatkamiselle olisi ollut kova tarve Varkaudessa, sillä Varkaus tarvitsee tällaisen matalan kynnyksen paikan. Hanke on viimeisinä kuukausina tehnyt yhteistyötä myös eri järjestöjen kanssa ja tätä yhteistyötä olisi hyvä jatkaa, kun se nyt on hyvin saatu alulle. Toivottavasti Varkaus saa rahoituksen kaupungin hallinnoimaan Osallistuva kuntalainen (OK) -kammari hankkeeseen, johon se on hakenut ESR- rahoitusta, muuten hanketta ei voida toteuttaa. Tavoite olisi, että tuleva hanke jatkaisi siitä mihin VOSET jäi. Hanke toimisi ajalla 1.3.2018-30.6.2020. Osallistuva kuntalainen (OK) -kammari hankkeen tavoitteena on tavoittaa työikäiset, työelämän ulkopuolella olevat

henkilöt, joille halutaan tarjota sosiaalista toimintaa, aktivointia ja kuntoutusta. Hankkeen avulla kehitetään syrjäytymistä ehkäiseviä matalan kynnyksen palveluja. Lisäksi hanke kehittää malleja ja käytäntöjä, joilla osallisuus saadaan toteutumaan varkaute-laisten omissa toimintaympäristöissä. Hankkeeseen luodaan monitoimijainen palvelu-malli, jossa yhdistyksillä on tärkeä rooli palvelujen tuottajana.

3.2 Sivistyspalvelut

Päivähoidossa ja esiopetuksessa tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä tiiviissä yhteistyössä kodin kanssa. Lapsen kehityksellistä kasvua vahvistetaan kunnioit-tamalla hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa lapsen ikä- ja kehitystaso huomioi-den. Lapsen suomen kielen kehittymistä tuetaan arkirutiinien yhteydessä leikin ja vuo-rovaikutuksen kautta. Esiopetusta annetaan pääosin suomen kielellä. Varkaudessa eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvat lapset osallistuvat päiväkotien ja pienten koulujen esiopetukseen. Lapsen kielellisen kehityksen ja oppimisedellytysten täytyessä huolta-jat voivat hakea lapsellensa paikkaa Svenska skolan i Varkaus esiopetukseen tai eng-lantipainotteiseen esiopetukseen Könönpellon koululle.

Tämän lisäksi maahanmuuttajille ja kiintiöpakolaisille järjestetään perusopetuksessa valmistavaa opetusta. (Perusopetuslaki (628/1998)). Perusopetukseen valmistava ope-tus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen tai ruot-sin kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opis-kelemiseen. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhem-mille vähintään 1 000 tuntia. Valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetuk-seen osallistuvan oppilaan suomen kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutu-mista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetukseen siirtymistä varten. Valmistavassa opetuksessa oppilaalle annetaan opetusta perusope-tuksen oppiaineissa ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan omassa äidinkielessä. Eri oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvien osin perusopetuksen opetussuunni-telman perusteita.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomen kielen opinnoissa. Suomen kielen opintojen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet siirtyä perusopetukseen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan koulu- ja opiskelutausta ja hänen jo mahdollisesti hallitsemansa suomen kielen taito. Oppilaalle laaditussa

omassa opinto-ohjelmassa määritellään taito- ja ikätason mukaiset tavoitteet ja sisällöt.

(<http://www.varkaus.fi/maahanmuuttajat/maahanmuuttajaty%C3%B6/kieli-ja-kulttuuriryhmien-opetus-varkauden-kaupungin-0>).

Suomi toisena kielenä (S2) opetusta annetaan Varkaudessa perusopetuksessa ja maahanmuuttajille tarjotuissa työvoimapolitiittisissa koulutuksissa, jossa kurssit ovat aloittelijoille, jossa tarkoitus on suorittaa A1.3 taso ja jatkokurssilla A2.1 taso.

Suomen eli S2-kielen opintojen tavoitteena on kielitaidon tasojen kuvausasteikolla taso A1.3–A2.1, joka kuvaa keskimäärin oppilaan osaamista valmistavan opetuksen päättyessä. Opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen suomi toisena kielenä oppimäärän opetussuunnitelman perusteita. Suomi toisena kielenä -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille.

Tämän lisäksi myös maahanmuuttajan ja kiintiöpakolaisen omaa äidinkieltä opetetaan myös koulussa mahdollisuuksien mukaan. Oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle. Äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan myös eri tavoin yhteistyössä perheen kanssa.

Kiintiöpakolaisten ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetus Varkaudessa on Kuoppakankaan koululla. Koululla on toiminut valmistava luokka syksystä 2010 lähtien, lukuun ottamatta lukuvuotta 2014–2015. Tämän lisäksi Könönpellon alakoulussa tarjotaan englantipainotteista opetusta. Kouluun haetaan ensimmäiselle luokalle. Valinnan tekee rehtori joko esiopetuksen lastentarhaopettajan lausunnon tai muun syyn perusteella, jos on lapsen edun mukaista opiskella osittain englanninkielellä.

(<http://www.varkaus.fi/maahanmuuttajat/maahanmuuttajaty%C3%B6/kieli-ja-kulttuuriryhmien-opetus-varkauden-kaupungin-2>).

Perusopetuksessa valmistava opetus kestää yleensä yhden lukuvuoden. Sen jälkeen oppilas siirtyy perusopetukseen, mutta hänellä on mahdollisuus vielä saada tehostettua opetusta valmistavalla luokalla 1-2 vuotta. Oppilas voidaan ohjata valmistavaan ryhmään esikouluikäisenä tai heti sen jälkeen riippuen oppilaan suomen kielen taidosta.

Päätös oppilaalle sopivasta koulumuodosta tehdään tapauskohtaisesti yhteistyössä päiväkodin, koulun ja vanhempien kanssa. Koulussa oppilas opiskelee suomen kielen lisäksi ensimmäisenä vieraana kielenä englantia, jonka aloitusajankohta sovitaan yksilöllisesti. Muita palveluita joita kiintiöpakolaiset voivat käyttää sivistystoimen alta ovat kirjasto ja nuorisopalvelut.

4. KOTOUTUMISTA TUKEVA JÄRJESTÖTYÖ VARKAUDESSA

Varkaudessa toimii hyvin paljon järjestöjä ja yhdistyksiä, joista olen valinnut tutkimukseni ne, jotka ovat kotoutumistyössä merkittäviä toimijoita.

4.1 Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Järvi Suomen piiri

Mannerheimin lastensuojelu liiton alaisuudessa on toiminut Varkauden paikallisyhdistys yhdeksänkymmentä vuotta Varkaudessa lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyväksi. Tällä hetkellä yhdistykseen kuuluu noin sata jäsentä. Valtakunnallisesti Mannerheimin lastensuojeluliitto on Suomen suurin lastensuojelujärjestö ja liitossa on yli yhdeksänkymmentäkaksituhatta jäsentä. Paikallisyhdistysten toimintaa tukee kymmenen piirijärjestöä, Varkauden paikallisyhdistys kuuluu Järvi-Suomen piiriin. Mannerheimin lastensuojeluliiton tavoitteena ja päämääränä on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia.

MLL:n Varkauden paikallisyhdistys on lähtenyt tukemaan syyrialaisperheiden kotoutumista ystäväperhetoiminnan kautta. He kouluttavat ja välittävät heille ystäväperheitä. Vapaaehtoiseksi voi ryhtyä myös yksittäinen henkilö tai pariskunta. Tavoitteena on vähintään yksi ystävä joka perheelle. Ystäväperhetoiminta voi olla esimerkiksi arkista puuhailua kotona, kaupassa käyntiä tai Varkauden harrastusmahdollisuuksiin tutustumista. Perheet yhdessä päättävät, mitä tehdään ja milloin. Tapaamisia voi olla esimerkiksi kerran viikossa tai kaksi kertaa kuukaudessa. Vapaaehtoisten pitää olla sitoutuneita vuodeksi ja toiminnan kulut korvataan. (MLL:n koordinaattori haastattelu 7.8.2017 ja 13.11.2017).

4.2 Itä-Suomen Martat ry:n arjen taitojen tuki

Martta-järjestö on kansalaisjärjestö, jonka alaisuudessa toimii piirit ja niiden ala järjestöt. Varkauden Marttayhdistys Ry:n tarkoituksena on edistää kotien ja perheiden hyvinvointia ja kotitalouden arvostusta Suomessa. Marttojen piirijärjestöt tekevät yhteistyötä muun muassa kuntien ja seurakuntien kanssa ja tarjoavat maahanmuuttajille kursseja arjen taidoista, kuten ruoanlaitosta ja kierrätyksestä, sekä antavat kotitalousneuvontaa. Maahanmuuttajien kursseilla Suomessa on vuodessa noin 2 100 osallistujaa, ja kurssitoiminta kattaa maan kaikki 16 Martta-piiriä. Kouluttajina kursseilla toimivat piirien neuvojat, jotka ovat koti talous- ja puutarha-alan ammattilaisia. Neuvojat saavat myös koulutusta maahanmuuttajien kohtaamiseen. Kursseilla toiminta on käytännönläheistä ja kehittää erityisesti arkipäivän kielitaitoa sekä kulttuurintuntemusta. ”Varkaudessa kursseja ei ole vielä järjestetty, mutta halukkaita maahanmuuttajia on yritetty houkutella järjestöön mukaan, koska he tuovat kivan lisän Varkauden Martta piirin toimintaan”. (Varkauden Marttayhdistys ry jäsenen haastattelu 8.9.2017).

4.3 Suomen punaisen ristin sosiaalinen tuki

Suomen Punainen Risti järjestää maahanmuuttajien kotoutumista tukevaa toimintaa. Toiminta on ystävätoimintaa, suomen ja ruotsin kielen kerhoja, läksykerhoja, kansainvälisiä klubeja, leiritoimintaa ja asumisapua. Toiminta kumpuaa osittain myös paikallisista aloitteista ja tarpeista.

Ystävätoiminnassa vapaaehtoiset suomalaiset tai maahan muuttaneet tarjoutuvat ystäviksi maahanmuuttajille. Tällä edistetään eri kulttuurien kohtaamista ja helpotetaan maahanmuuttajien sosiaalisen verkoston syntymistä. SPR järjestää ystävätoimintaa myös vanhuksille. Tähän toimintaan maahanmuuttajia pyritään saamaan mukaan vapaaehtoisiksi.

Suomen ja ruotsin kielen kerhot keskittyvät arkikielen osaamiseen ja hallintaan sekä rohkeuteen puhua ja käyttää kieltä. Ryhmissä ei ole tutkintotavoitteita, eikä ohjaajilla ole ammattitaitovaatimuksia. Maahanmuuttajataustaisille lapsille järjestö tarjoaa läksykerhoja, joissa vapaaehtoiset aikuiset tukevat lasten koulunkäyntiä.

Kansainväliset klubit tarjoavat kohtaamispaikan eritaustaisille ihmisille. Klubeissa järjestetään esimerkiksi teemailtoja, joissa pyritään edistämään vuorovaikutusta ja tutustutetaan maahanmuuttajia uuteen kotikuntaan. Leiritoiminnassa taas tarjotaan maahanmuuttajille muun muassa luontoelämyksiä. Maahanmuuttajia kannustetaan tulemaan mukaan järjestön yleiseen kaikille tarkoitettuun leiritoimintaan. Lisäksi järjestetään monikulttuurisia perheleirejä. Kansainvälinen klubi toimii myös Varkaudessa ja sinne ovat myös syyrialaisperheet tervetulleita.

Asumisapu on tarkoitettu vasta maahan tulleeille - yleensä pakolaisille. Asumisavun tarjoamisesta sovitaan kunnan kanssa sen jälkeen, kun kunnassa on kartoitettu asumisavun tarpeet. Asumisapu voi olla esimerkiksi naapuruus-sovittelua, kaupungissa liikkumaan oppimista ja taloyhtiössä toimimista. Näiden kotoutumista tukevien toimintojen lisäksi SPR tekee pakolaisten vastaanottoon ja syrjinnän vastustamiseen liittyvää työtä.

Suomen Punaisen Ristin maahanmuuttajaohjelma käynnistyi vuonna 2007. Sen tavoitteena on integroida monikulttuurinen työ osaksi SPR:n perustoimintaa ja osaamista. Tavoitteena on myös edistää maahan muuttaneiden kotoutumista ja osallisuutta sekä lisätä verkostojen yhteistyötä ja osaamista monikulttuurisissa asioissa. Maahanmuuttajaohjelma on valtakunnallinen ohjelma, jonka työntekijät työskentelevät eri piiritoimistoissa. Varkaudessa SPR toiminta maahanmuuttajien ja kiintiöpakolaisten osalta on ollut tällä hetkellä kerhotoimintaa maahanmuuttajille ja pakolaisten vastaanottoa. (SPR haastattelu jäsen ja ystäväläittäjä 3.7.2017 ja 14.8.2017) <https://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/suomeen-kotoutumiseen>).

4.4 Varkauden urheiluseurat ry:n liikunnallisen elämäntavan tuki

Varkauden Urheiluseurat ry on noussut merkittäväksi vaikuttajaksi Varkaudessa ja on merkittävä yhteistyökumppani myös kaupungin kannalta katsottuna. Sen painoarvo on iso, koska melkein kaikki Varkauden toimivat urheiluseurat ovat sen jäseniä. Varkauden Urheiluseurat ry toteuttaa monia sellaisia hankkeita ja projekteja, joita julkisen vallan ei ole järkevää tai edes mahdollista hoitaa tai joissa se tarvitsee tehokasta yhteistyökumppania.

Tähän asti tällaiselle toiminnalle on yhdistystoiminnan kautta ollut sosiaalinen tilaus. Varkauden urheiluseurat on löytänyt sille sopivat toimintaraamit, jotka myös jäsenkunta on kokenut mielekkäiksi. Yhdistyksen ja kaupungin entisestäänkin hyvät yhteistyö suhteet toivotaan pysyvän hyvänä ja niitä haluttaisiin kehittää paremmiksi tulevana vuosina.

Vuosien saatossa Varkauden Urheiluseurat ry on ollut todella suuri työllistäjä tukityöllistettyjen puolella. Vuoden 2000 jälkeen Varkauden Urheiluseurat ovat järjestäneet työpaikan tuhannelle neljällesadalle eri henkilölle. Parhaimpana vuotena 2010 Varkauden Urheiluseurat ry:n palkkalistoilla oli erilaisissa työ- ja työharjoittelusuhteissa satakuusikymmentäkahdeksan eri henkilöä. Työntekijöiden ja työharjoittelijoiden palkkaukset tapahtuvat pääsääntöisesti työllistämistukien, oppisopimusten, harjoittelusopimusten, työkokeilujen ja kuntouttavan työtoiminnan turvin. (Varkauden Urheiluseurat Ry:n puheenjohtajan haastattelu 3.11.2017).

4.5. Monikulttuurinen kahvila VALO

Kahvila hanke lähti Soisalo – opiston, VOSET – hankkeen ja Varkauden kaupungin yhteistyöstä liikkeelle. Monikulttuurinen kahvila kokoontui Soisalo - opistolla kevään 2017 aikana kahdeksan kertaa. Soisalo – opisto teki Kahvila kokoontumisista ilmaisen ns. Soisalo – opisto kurssin. Ohjaajana toimii sama henkilö, joka oli myös Pieksämäellä vetänyt samanlaista kahvila projektia. Monikulttuurinen ryhmä vietti kevään aikana aikaa yhdessä kahvitellen, puuhastellen ja jutellen ja eri kulttuureihin tutustuen. Kokoontumiskertojen ohjelma oli suunniteltu yhdessä kävijöiden kanssa. Kevään aikana oli mm. lauluja ja runoja omalla äidinkielellä, ruuanlaittoa, hiihtoa, peli-ilta, pääsiäisleipomista (tutustumista kaupungin VOSET hankkeeseen) ja retki Puurtilan seurakuntakodille, joka päätti kevään kokoontumiskerrat.

Kulttuurikahvilan tarkoituksena on tavoittaa niin maahanmuuttajat kuin alkuperäiset kuntalaiset. Osallistujina kevään aikana on ollut suomalaisia, syyrialaisia, thaimaalaisia, venäläisiä ja saksalaisia. Kahvila antaa maahanmuuttajille helpon paikan, jossa voi tutustua toisiin maahanmuuttajiin ja kuntalaisiin. Samalla kahvilassa oppi suomalaisia tapoja, kulttuuria ja suomen kieltä.

Kahvilatutustumista Syyrialais- suomalaisittain oli myös 18.3.2017, jonka järjesti Varkauden kaupungin nuorisopalvelut kirjaston nuorisotiloissa. Paikalla oli paljon kuntalaisia. Syyrialaisperheitä oli tullut kahvitilaisuuteen Varkaudesta, Leppävirralta ja Kuopiosta. Nuorisohjaaja toivoikin puhuessaan, että kun Varkaudessa on niin paljon kansainvälistä porukkaa, niin tänne pitäisi saada enemmän vastaavanlaisia tilaisuuksia. Tilaisuudessa puhui myös kaupungin johtaja, nuorisopalveluiden lähiesimies ja kirjastotoimenjohtaja.

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää millaisia tukipalveluita kiintiöpakolaisille olisi tarjolla kotoutumisen tueksi kotoutumiseensa järjestöiltä, kolmannelta sektorilta ja kaupungilta Varkaudessa? Ja voisiko järjestöjen, kolmannen sektorin ja kaupungin välistä yhteistyötä kehittää paremmaksi jollain tavalla?

Tarkoitukseni on kuvailla järjestöjen, kolmannen sektorin, kaupungin pakolaisohjaajien ja te -toimiston järjestämän kotoutumiskoulutuksen ohjaajan näkemyksiä, miten tarjolla olleet kotoutumispalvelut ovat toimineen kiintiöpakolaisten ensimmäisen Suomessa viettämänsä vuoden aikana. Kotoutuminenhan vie yleensä kiintiöpakolaiselta noin viisi- kymmenen vuotta. Tavoitteenani on, että kotoutumispolku yhteistyö tuottaisi parempaa palvelua kiintiöpakolaisille ja heidän kotoutumisensa onnistuisi paremmin ja heistä tulisi asukkaita ja sitä myöten veronmaksajia Varkauteen. Tutkimukseni kautta kotoutumistyössä työskentelevät järjestöjen ja alan ammattilaiset tulevat tietoisemmiksi toistensa mielipiteistä ja tulevaisuuden ajatuksista, mikä auttaa heitä omien työtapojen ja yhteistyön kehittämisessä tulevaisuudessa.

Tutkimustehtäväni jakautui seuraaviin tutkimusongelmiin:

- Millä tavoin paikallisjärjestöt ja viranomaistahot järjestävät kotoutumista tukevaa palvelua Varkaudessa?
- Miten järjestöt ja viranomaistahot voisivat paremmin toimia yhdessä, jotta saisimme tuotettua parempia kotoutumispalveluita niitä tarvitseville kiintiöpakolaisille Varkaudessa?

5.2 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Tämän tyyppisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän, tilanteen tai tapauksen kuvaaminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009). Laadullisessa tapaustutkimuksessa on tutkijan tavoitteena esittää tutkittavien näkemys tutkittavasta tapauksesta tai ilmiöstä ja ymmärtää heidän käytöstään tutkittavassa ympäristössä. Tarkoituksena siis ei ole todentaa jo olemassa olevia asioita tai väittämiä vaan löytää tai paljastaa tosiasioita. (Hirsjärvi ym. 2009). Tällaista tutkimusta kuvaavat hyvin sanat joustavuus ja avoimuus. Tarkoitan tällä sitä, että tutkimusprosessini ei sisällä tarkkoja eri vaiheita vaan suunnitelmat ja ratkaisut ovat muotoutuneet tutkimusprosessin edetessä. Olen pitänyt tutkimuksessani tärkeänä tiedon keruun välineenä ihmistä. Ja pidän omia havaintojani ja keskustelujani tutkittavien kanssa arvokkaimpinani tietoina. Toki vertaan saamiani tuloksia ja tietoja aikaisemmin tuotettuihin tietoihin kiintiöpakolaisten saamista tukipalveluista, joista esimerkiksi Joensuusta on erittäin hyviä tuloksia saatu vuosien varrella. Näin muodostuu hyvä kuva siitä, miten palvelua ja yhteistyötä voisi jatkossa kehittää paremmaksi Varkaudessa.

Tapaustutkimuksen valinta tämän opinnäytetyöni tutkimuksen pääasialliseksi tutkimustavaksi oli perusteltua myös siksi, että tapaustutkimus on määritelty myös yksinkertaisesti toiminnassa olevan tapahtuman tutkimukseksi. Tätä on kiintiöpakolaisten kotoutumisen tutkiminen, miten kotoutuminen on lähtenyt Varkaudessa liikkeelle ja minkälaisia palveluja on ollut tarjolla, mitä palveluja he ovat saaneet ja olisiko tarvetta muun laiselle palvelulle? Metsämuuronen 2011 määrittelee, että tapaustutkimus on myös empiirinen tutkimus, joka monipuolisista ja monilla tavoin hankittuja tietoja käyttäen tutkii nykyistä tapahtumaa tai toimivaa ihmistä tietyssä ympäristössä.

Toisena määrittelynä on Syrjälän 1994,11 antama määritelmä jossa tapaustutkimus on määritelty yksinkertaiseksi toiminnassa olevan tapahtuman tutkimiseksi. Tapaus voi olla ihan minkälainen tahansa. Pääasia on, että tutkimuksen luonteeseen kuuluu, että tutkittavasta tapauksesta saadaan koottua monipuolisesti ja monella tapaa tietoa. Se on myös ns. jalat maassa tutkimusta, joka perustuu tutkittavan omiin kokemuksiin ja täten tarjoaa hyvän pohjan yleistämiselle. Tapaustutkimuksen raportointi voi tehdä myös kansantajuiseksi ja siinä on myös mahdollista välttää tavanomaisia tutkimus-

selle tyypillisiä sisäänpäin lämpiävää tiedeslangia. (Cohen ja Manion 1995,123.). Tapaustutkimus voidaan myös ymmärtää keskeiseksi kvalitatiivisen metodologian tiedonhankinnan tavaksi, sillä lähes kaikki kvalitatiivisen tutkimukset ovat tapaustutkimusta.

5.3 Haastattelun toteutus

Osana laadullista tutkimuksen tapaustutkimustani käytin tutkimuksen tekoon myös haastattelua. Tällä sain tietoa järjestöjen työntekijöiltä ja Varkauden kotoutumistyöryhmän työntekijöiltä ja te - palveluista tarjottavista kotoutumispalveluista ja niiden haasteista ja miten palveluita voitaisiin kehittää jatkossa.

Tapaustutkimuksen haastattelussa haastatteluni ei etene tarkkojen, yksityiskohtaisten, valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta vaan väljemmin kohdentuen tiettyihin ennalta suunniteltuihin teemoihin. Tapaustutkimus haastatteluni on astetta strukturoidumpi kuin avoin haastattelu, sillä siinä aiempien tutkimusten ja aihepiiriin tutustumisen pohjalta valmistellut aihepiirit, teemat, ovat kaikille haastateltaville samoja, vaikka niissä liikutaankin joustavasti ilman tiukkaa etenemisreittiä. Haastatteluissa pyrin huomioimaan ihmisten tulkinnat ja heidän merkityksenantonsa. Ihmisten vapaalle puheelle kumminkin annan tilaa, vaikka ennalta päätetyt teemat pyrin keskustelemaan kaikkien tutkittavien kanssa.

Tutkimuksessani käytin pääasiallisena aineistonkeruumenetelmänä yksilöhaastattelua. Se on käytetyimpiä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä. Haastattelulla keräsin tietoa tutkittavasta kohteesta. Haastattelu tilanteessa annoin haastateltavalle mahdollisuuden tuoda esille tutkittavia asioita omilla sanoillaan mahdollisimman vapaasti. Tämän lisäksi aineiston keruuta voidaan säädellä tilanteen mukaan ja tutkittavien vastauksia myötäillen ja haastattelijan pitää muistaa joustavuus haastattelutilanteessa. Haastatteluun liittyy kumminkin haasteita. Sillä haastattelu vaatii huolellista suunnittelua ja kouluttautumista. (Hirsjärvi ym. 2009).

Tutkimukseni haastattelussa tilanteessa etenin eri teemojen alla. Tämä on, haasteluissa yleisin haastattelutapa. Teemahaastattelussa haastattelu ei etene tarkkojen, yksityiskohtaisten, valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta vaan väljemmin kohdentuen

tiettyihin ennalta suunniteltuihin teemoihin. Teemahaastattelu on astetta struktuuridumpi kuin avoin haastattelu, sillä siinä aiempien tutkimusten ja aihepiiriin tutustumisen pohjalta valmistellut aihepiirit, teemat, ovat kaikille haastateltaville samoja, vaikka niissä liikutaankin joustavasti ilman tiukkaa etenemisreittiä.

(<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>). Teemahaastattelussa pyritään huomioimaan ihmisten tulkinnat ja heidän merkityksenantonsa. Ihmisten vapaalle puheelle annetaan tilaa, vaikka ennalta päätetyt teemat pyritään keskustelemaan kaikkien tutkittavien kanssa.

Haastatteluissa puhuimme ennalta suunnitelluista teemoista, enkä kaikkien kanssa käynyt teemoja yhtä laajasti läpi. Osasta haastatteluista tein muistiinpanot ranskalaisin viivoin teemojen alle paperille ja osasta tein haastattelut äänittämällä ja litteroin ne sitten myöhemmin kotona. Sillä halusin keskittyä haastateltavaan ja hänen kanssaan keskusteluun, sillä myös ihmisen eleet ja kehon kieli kertovat paljon keskustelun lisäksi asioita. Muutenkin yritin luoda vapaan tunnelman käytävälle keskustelulle.

Teemahaastattelu käyttö tutkimuksessani edellytti minulta huolellista aihepiiriin perehtymistä ja haastateltavien tilanteen tuntemista, jotta haastattelu voitiin kohdentaa juuri tiettyihin teemoihin. Kysymysten harkitsemisen lisäksi myös haastateltavien valitsemisen tein harkinnalla: Sillä tutkimukseen osallistuvia ei tulisi valita satunnaisesti, koska tutkittaviksi tulee valita sellaisia ihmisiä, joilta arvellaan parhaiten saatavan aineistoa kiintiöpakolaisten kotoutumista käsittelevistä asioista.

Tapaustutkimuksella samoin kuin toiminatatutkimuksellakin tavoitellaan käytännön hyötyä, usein käyttökelpoista tietoa toimijoiden käytäntöjen kehittämiseksi. Tapaustutkimukset ovatkin usein toimija lähtöisiä, joissa tutkijalla on aktiivinen, osallistava rooli. Tapaus tutkija saattaa osallistua tutkimaansa toimintaan jollain muotoa. Tapaustutkimuksessa yhteistyö tapaukseen liittyvien kohteiden kanssa on erityisen tärkeää, sillä he tuottavat aineiston tapaustutkimukselle. Sillä tapaustutkimukseen osallistuvat ne joita ongelma koskee. Yhteistyö ei ole aina ongelmatonta, sillä yhteistyötä tehdään erilaisten ihmisten kanssa, joilla on omat tavoitteensa ja arvovaltakysymyksensä. Myös joskus voi törmätä luottamuksen puutteeseen tai henkilökemioiden puutteeseen. Hyvä yhteistyö edellyttää yhteistä tavoitetta, joka kuuluu tärkeänä osana toimintatutkimukseen. Mutta voihan tapaustutkimusta tehdä myös oman työnsä kehittämiseksi ilman yhteistyötä. (Kananen, 2014,11.).

Aina pitää muistaa, että tapaustutkimus kohdistuu yksittäiseen tapaukseen ja tulokset ovat vain sen tapauksen suhteen voimassa. Jos taas tulokset ovat laajemmin yleistettävissä useampiin tapauksiin, muuttuu tapaustutkimus toimintatutkimukseksi ja toiminnan teoriaksi. Eli tapaustutkimus ei pyri yleistämään asioita perinteisen tutkimuksen tavoin. Omassa tutkimuksessani tutkimus oli tapaustutkimus, sillä esimerkiksi tutkimuksesta saadut tulokset eivät olleet ihan samanlaisia kuin esimerkiksi samaan aikaan Kuopiossa tehty tutkimus jossa kotoutuminen ei ollut onnistunut yhtä hyvin kuin Varkaudessa.

5.4 Havainnoinnin toteutus

Tapaustutkimuksen aineiston koonti sisältää aina jossain määrin havainnointia. Tapaustutkimuksessani havainnoin kiintiöpakolaisten kotoutumista jo ennen kuin he tulivat Varkauteen eli seurasin millaista toimintaa ja palveluita heille ruvetaan järjestämään ja ketkä palveluja tuottavat heille. Tästä sain itselleni rungon havainnoinnin ja haastateltavien määräästä. Kun kiintiöpakolaiset tulivat joulukuussa 2016 lopulta Varkauteen rupesin seuraamaan tiedotusvälineitä ja olin yhteydessä haastateltaviin tahoihin ensi kerran ja kerroin opinnäytetyöni tarkoituksesta ja minkä tyyppisen opinnäytetyön haluaisin tehdä. Lopulta opinnäytetyö muotoutui kiintiöpakolaisten kotoutumisen tukipalveluiden tutkimiseksi viranomais- ja järjestötasolla. Lisäksi olen mukana järjestö toiminnassa ja olen käynyt myös SAKKE– hankkeen järjestötilaisuuksissa mukana, jossa olen nähnyt monia järjestöjen ja kolmannen sektorin edustajia Varkaudesta. Kesällä 2017 aloitin haastattelut ja jatkoin syksyyn 2017 asti joitakin haastattelun kahdesti ja joitakin kerran ja myös haastateltavia tuli syksyn aikana lisää. Kun olin näin lähellä tutkittavia, samalla minun piti muistaa, etten omalla toiminnallani vaikuta tuloksiin. Haastatteluissa havainnoin haastateltavan eleitä, ilmeitä ja liikkeitä samalla kun haastattelin häntä. Tutkijana minun piti tiedostaa myös se, että olennaista informaatiota saattaa muuten jäädä välittymättä. Toisaalta on myös varottava liioittelemasta tai tulkitsemasta väärin ei-kielellisiä viestejä, sillä ne voivat muuntaa tulkintaa väärään suuntaan. Tähän ihmisen tulkitsemiseen antaa hyvän pohjan myös työkokemustani sosiaalialalta akuutilta osastolta ja koulutukseni ratkaisukeskeiset ihmissuhdetaidot ja kriisinhallinnasta, jossa käytiin tosi perusteellisesti läpi ihmisen kehon kieli ja mitä se viestii.

Havainnoinnista saatava materiaali on kumminkin usein hyvin subjektiivista ja siihen vaikuttavat aina kumminkin jollain lailla havainnoijan omat näkemykset ja oletukset. Havainnointikyky, muisti ja tapa jonka perusteella tietoa kirjataan ovat usein valikoivia. Ihan täyttä kuvaa arvioitavasta asiasta ei aina saakaan havainnoimalla, vaan havainnointiaineistoa tulisi täydentää esim. haastattelujen avulla. Myös Kananen (2014,29) on sitä mieltä, että haastatteluilla voidaan varmistaa havainnoinnin oikeellisuus. Itse käytin havainnoinnissa ja haastattelussa vielä apuna tutkimuspäiväkirjaa. Tutkimuspäiväkirjan kirjaamieni havaintojen avulla sain koottua saadut materiaalit yhteen. Tutkimuspäiväkirja oli iso apu opinnäytetyön teossa, koska näin pysyin ajan tasalla, koska en pystynyt tietämään mitä tietoa tulen tarvitsemaan, kun teen haastattelujen jälkeen tutkimustuloksia tutkittavasta ilmiöstäni. Päiväkirjassani on suunniteltujen tapahtumien lisäksi myös kuvauksia tehdyistä havainnoistani ja kirjattu tapahtumia myös ylös. Käytin tutkimuspäiväkirjaa tavallaan jonkinlaisena aineistonkeruu menetelmänä. Olen kirjoittanut sinne myös omia tuntemuksiani ja mielipiteitäni. Olen myös havainnoinut sinne tutkittavaa ilmiötä tällä hetkellä piilohavainnoinnin kautta eli mitä olen saanut tietoa ilman haastatteluja kiintiöpakolaisten kotoutumisesta Varkauteen, heidän kanssaan työskenteleviltä ihmisiltä niin järjestöissä, nuorisopalveluissa kuin TE - palveluissakin. Olen huomannut, että ihmisillä, yhteisöillä ja eri toimialoilla on usein hyvin vahvoja asenteita ja uskomuksia, jotka määrittävät niiden toimintaa ja toimintaympäristöään. Vertasin saamiani haastatteluja ja havainnoiteja jo julkaistuihin Joensuussa toimiviin kiintiöpakolaisia koskeviin tuloksiin.

5.5 Tutkimusaineiston analysointi

Käytin aineistoni analysointimenetelmänä aihealueiden teemoittelua, sillä pyrin löytämään ja erottelamaan kehittämistyön kannalta olennaiset aihepiirit eli teemat. Tutkimusaineistosta analysoin kohdennetusti vain ne osat, jotka vastasivat tutkimusongelmiin.

Käsittelin saamani tutkimusaineistoni ja katsoin mitkä kolme teemaa sieltä nousevat tärkeimmiksi. Aineiston luokitteluun päädyin siksi, että materiaalia kertyi loppujen lopuksi todella paljon. Kokosin kaikki haastatteluista saamani tiedot ja hahmottelin ne eri teemojen alle.

Käytin tutkimuksessani erilaisia laadullisen tutkimuksen tutkintatapoja, sillä välttämättä yksittäisellä tutkimusmenetelmällä en tavoita riittävän kattavaa kuvaa tutkittavasta ilmiöstä. Sillä, kun yksi tutkimusmenetelmä kuvaa kohdetta vain tietyistä näkökulmasta, on useamman menetelmän käytöllä mahdollisuus parantaa tutkimuksen luotettavuutta.

5.6 Tutkimuskohde ja aineiston koonti

Kiintiöpakolaisia Varkauteen tuli joulukuussa 2017, viisi perhettä Libanonin leiriltä. Heitä oli yhteensä 28 tulijaa, joista 18 lapsia ja heistä 11 alle kouluikäistä lasta. Viranomaistyö heidän kanssaan alkoi silloin ja SPR oli mukana jo heidän tuomisessaan Varkauteen pakolaisleiriltä. Varsinainen kotoutumistyö ja järjestötyö alkoivat pyöriä tammikuun alusta, kun perheet olivat saaneet vähän levähtää ja kotiutua kalustettuihin asuntoihinsa ja heille on jo valmiiksi kerätty vaatteita, leluja ja urheiluvälineitä.

Maaliskuun lopulla 2017 perheiden aikuisilla on alkanut kotoutumiskoulutus. Johon kuuluu yhteiskuntaan liittyviä opintoja, kieliointoja ja työharjoittelua. Perheiden lapset ovat päiväkodissa ja koulussa, jossa he oppivat Suomen kieltä ja tapoja.

Olen seurannut asiaa järjestötyön puolelta ja samalla kevään ja kesän 2017 aikana kerännyt aineistoa ja tutkinut jo saatuja tuloksia muista kunnista. Syksyn 2017 aikana haastattelin viranomaistahot ja järjestötahot, jotka ovat olleet toiminnassa mukana. Samantyyppisiä tutkimuksia en ole vielä paljon löytänyt, mutta niitä varmasti kerkeää valmistumaan tässä opinnäytetyön tekemisen aikana jonkin verran, sillä käynnissä olevia hankkeita on aika paljon menossa eri kunnissa. Ja maahanmuuttajia ja heidän kotoutumistaan on ainakin jo tutkittu.

5.7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksessa pitää muistaa, että kaikki ihmistä ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia, eivät perinteiset luotettavuuden (reliabelius) ja pätevyyden (validius) arvioinnit sovi kvalitatiiviseen tapaustutkimukseen (Hirsjärvi ym. 2009, 232). Haastateltavien ihmisten käsitykset tutkittavasta ilmiöstä vaihtelevat lyhyenkin ajan kuluessa

(Hirsjärvi ym. 2008, 189). Kaikissa tutkimuksissa tulee kuitenkin jollakin tavoin arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta virheiden välttämiseksi (Hirsjärvi ym. 2009, 323).

Laadullinen tapaustutkimus pyrkii paljastamaan tutkittavien käsityksiä ja heijastaa heidän ajatusmaailmaansa parhaalla mahdollisella tavalla (Hirsjärvi ym. 2011, 189). Laadullinen tapaustutkimus on kuitenkin arvosidonnaista, sillä tutkijan arvot muovavat sitä, miten hän pyrkii ymmärtämään tutkimaansa ilmiötä (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Kyse on siitä, miten tutkija tulkitsee lopulta asiat (Hirsjärvi ym. 2011). Tutkijana minun pitää olla myös tietoinen tutkimuskohteisiin liittyvistä lähtökohtaolettamuksista. Tutkimusprosessin aikana pohdin myös omia arvojani ja ajatuksiani kiintiöpakolaisista ja heidän kotoutumisestaan yhteiskuntaamme. Tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkimuksen toteuttamisen tarkka selostaminen.

Tutkijan on kerrottava selkeästi, totuudenmukaisesti ja yksityiskohtaisesti, mitä tutkimuksessaan on tehnyt ja miten saatuihin tuloksiin ja tulkintoihin on päädytty. Tässä auttavat suorat haastatteluotteet. (Hirsjärvi ym. 2009). Tutkijan on myös kyettävä perustelemaan menettelynsä uskottavasti (Hirsjärvi ym. 2011). Tutkimukseni luotettavuutta parantaa mielestäni tutkimuksen tarkka, selkeä ja rehellinen raportointi.

Laadullisen tapaus tutkimuksen luotettavuuden kriteereinä voidaan mm. uskottavuutta ja vahvistuvuutta. Uskottavuus tarkoittaa sitä, että tutkijan on tarkistettava omien käsitystensä ja tulkintojensa vastaavuus tutkittavien käsitysten kanssa. (Eskola ym. 2014). Tämän teinkin oman tutkimukseni kohdalla. Vahvistuvuus taas on sitä, että tutkimuksessa tehdyt tulkinnot saavat tukea toisista vastaavaa ilmiötä tarkastelleista tutkimuksista. (Eskola ym. 2014). Kiintiöpakolaisten kotoutumisen tukipalveluita tarjotaan joissakin kunnissa järjestöjen puolelta paremmin kuin Varkaudessa, mutta kotoutumisen tukipalvelut ovat mielestäni hyvällä alulla Varkaudessa, jossa aikaisemmin ei ole ollut kiintiöpakolaisia. Lopullisissa johtopäätöksissä on sitten tutkimuksen lopussa parantamishdotuksia asian johdosta.

Luotettavuuden toinen puoli on eettinen kestävyys. Eettinen sitoutuneisuus ohjaa hyvää tutkimusta ja luo tutkimukseen uskottavuutta. Eettiseen sitoutuneisuuteen kuuluu muun muassa hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen koko tutkimusprosessin ajan. (Tuomi ym. 2009, 127, 132.) Tutkimuksen hyvää tieteellistä käytäntöä kuvaa

muun muassa tekijänoikeuksien huomioiminen. Tutkijan lainatessa tekstin asia sisältöä on hänen mainittava lähde tai lähteet. Tutkijan tulee myös noudattaa yleistä huolellisuutta, rehellisyyttä ja avoimuutta tutkimustyössä ja tulosten esittämisessä.

Eettinen kestävyys ohjasi toimintaani ja tekemiäni valintoja koko tutkimusprosessin ajan. Noudatin hyvää tieteellistä käytäntöä huomioimalla tekijänoikeudet. Lainatesamme toisten kirjoittajien tuottamaa tekstiä osoitimme sen asianmukaisin lähdemerkinnöin. Pyrin käyttämään myös luotettavia ja mahdollisimman tuoreita lähteitä. Tein tutkimuksen alusta loppuun huolellisesti käyttäen runsaasti aikaa sen eri vaiheisiin. Omaksuin jo tutkimuksen alussa rehellisen ja avoimen työskentelytavan. Esimerkiksi tulosten esittämisessä rehellisyys ja avoimuus ilmenivät siten, etten lähtenyt kaunisteleet tuloksia.

Tutkimuksen toteuttamiseksi tarvitaan yleensä erilaisia lupia ja lupa viidakon vuoksi työni keskittyy kotoutumistyössä työskentelevien ihmisten haastatteluihin eikä itse kiintiöpakolaisten haastatteluihin.

6 TULOKSET

6.1 Kiintiöpakolaisen tulo Suomeen ja uuden elämän opettelu Varkaudessa

Tuleminen mihin tahansa paikkakunnalle on aina suuri ja lopullisen tuntuinen muutos pakolaisten elämässä. Ensimmäinen asia on usein sen tiedostaminen, että elämä on nyt rakennettava täällä.

Järjestöjen ja viranomaistahojen edustajat pitivät heti kotoutumisen alussa tärkeänä sitä, että pakolaisille syntyy käsitys mahdollisuudesta rakentaa koulutus- ja työura Suomessa. Näkemyksessä korostui kuitenkin myös se, että pakolaisella itsellään tulisi olla halu käyttää tätä mahdollisuutta.

- *Kotoutumisessa auttaa halu opiskella, jutella erilaisille ihmisille, tällöin saa kave- reita ja on parempi olla Varkaudessa.*
- *Työ- ja koulutuspaikan löytäminen on tärkeää aikuisille, jotta he kotiutuvat parem- min yhteiskuntaamme ja Varkauteen. Nuorilla ja lapsilla taas koulussa ja päiväko- dissa olo auttaa kotoutumisessa ja myös aktiivinen ja sosiaalinen toiminta eri har- rastusten parissa saa lapsen / nuoren ajatukset pois ikävistä muistoista, jotka voisi- vat vaikuttaa mm. heidän kehitykseensä negatiivisesti.*

- *En tiedä onko kouluttajan vaihtuminen haitannut kotoutumiskoulutuksessa olevien pakolaisten opiskelua minkä verran, tietääkseni koulutuksessa on vaihtunut kouluttaja monesti koulutuksen aikana, mutta kaiken kaikkiaan meidän näkökannastamme katsottuna koulutus on onnistunut hyvin ja Te -palvelut tuottavat ulkoistamalla kotouttamiskoulutuksia jatkossakin.*
- *Meillä on täällä ollut monta maahanmuuttajaa vuosien varrella harjoittelussa ja nyt näistä kiintiöpakolaisistakin on yksi tulossa uudestaan työharjoitteluun meille. He ovat viihtyneet meillä harjoitteluissa ja työkokeiluissa erittäin hyvin. Eikä minulla ole heistä mitään kielteistä sanottavaa, päinvastoin. He ovat hyvin ahkeria ja tekevät työnsä hyvin ja tulevat hyvin toimeen täällä järjestömme työyhteisössä.*

6.2 Kotoutumisen toteutuminen kaupungin ja järjestöjen kannalta katsottuna

Kiintiöpakolaisperheet eivät tunteneet toisiaan entuudestaan, kun tulivat Varkauteen, mutta jo ensimmäisen kuukauden aikana he tutustuivat toisiinsa. Ja Mannerheimin lastensuojeluliiton kouluttamat vapaaehtoisystäväperheet auttoivat, joka perhettä vapaa-ajan asioissa ja harrastuksissa. Kotoutumisohjaajat auttoivat taas kaikissa viranomaisjutuissa ja kaupassa käymisessä ja suomalaisiin perustapoihin tutustumisessa.

Kotoutuminen pyörähti kunnolla käyntiin lapsilla ja nuorilla jo heti tammikuussa. He ovat opetelleet koulussa Suomen kieltä ja tapoja ja käyvät eri harrastuksissa ja ovat päässeet hyvin sisälle suomalaiseen yhteiskuntaan vuoden 2017 aikana jo tosi hyvin. Aikuisilla alku on ollut vähän hitaampaa ja kotoutumiskoulutus alkoi aikuisilla maaliskuun lopussa. Siihen kuuluu opiskelua ja työharjoittelua. Lisäksi tähän kotoutumisprosessiin kuuluu luoda sosiaalinen verkosto ja sulautua suomalaiseen yhteiskuntaamme. Haastatteluissa kesän ja syksyn 2017 aikana kyselin kaupungin kotoutumisohjaajilta, te -toimiston asiantuntijalta ja järjestöjen edustajilta heidän mielipiteitään kotoutumisesta ja sen toteutumisesta.

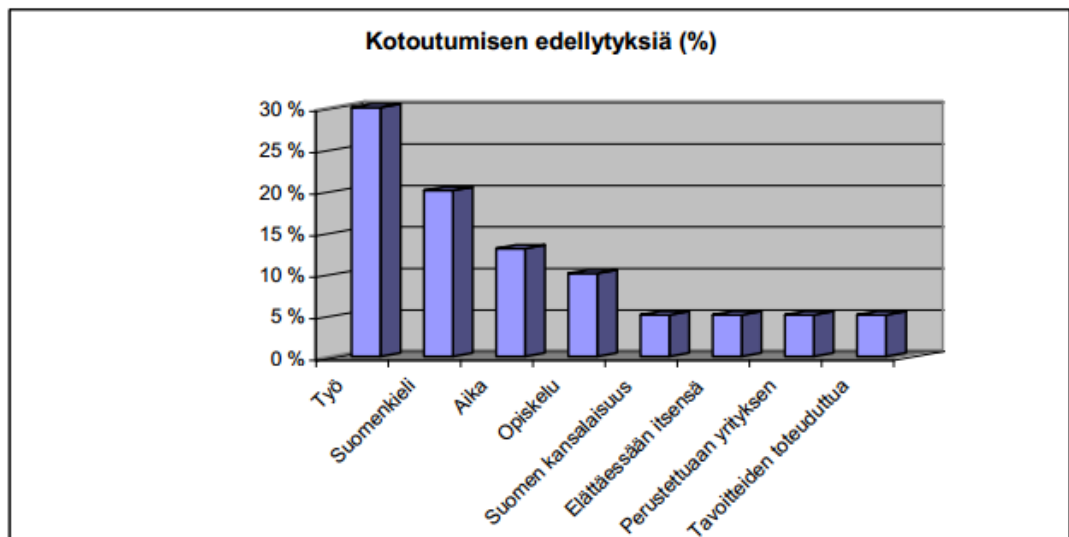
- *Kiintiöpakolaisen kotoutuminen lähtee siitä, että ymmärtää ettei takaisin ole enää paluuta.*
- *Meidän MLL:n ystäväperhetoiminta on tuonut pakolaisille suhteita suomalaisiin.*
- *Ystäväperhetoiminta on antanut minulle vapaaehtoisena toimijana paljon, olen oppinut samalla, kun toimin perheen ystävänä niin eri kulttuurista tulevista paljon ja on ollut ilo saada uusia ystäviä. Kulttuuri ero on kyllä iso, kun vertaan suomalaisia ja pakolaisia keskenään.*
- *Mielestäni suomessa tuetaan kotoutumisessa perheitä, lapsia ja naisia paremmin kuin yksinään tulleita miehiä. Täällä Varkaudessa pakolaiset ovat osallistuneet verrattain hyvin, verrattuna muihin paikkakuntiin.*

- *Kotoutumisapua tarvitsisivat kaikki kaupunkiin muuttaneet ulkomaalaiset, myös muut kuin pakolaiset. Varkaudessa ei tällä hetkellä ole omaa työntekijää maahanmuuttopalveluissa.*
  - *Kotoutuminen on edennyt erittäin hyvin kaikilla kiintiöpakolaisilla, joita tuli Varkauteen joulukuussa 2017. Aikuisista kaikki ovat kotoutumiskoulutuksessa, vaikka kaikkien ei olisi tarvinnut sinne mennä, kun on niin pieniä lapsia. Lapset ja nuoret ovat koulussa tai päiväkodissa ja ovat siellä oppineet suomen kieltä erittäin hyvin. Aikuisetkin ymmärtävät jo jonkin verran ainakin suomen kieltä, toiset enemmän ja toiset vähemmän.*
  - *Kotoutumiskoulutuksemme tarjoaa suomen kielen, yhteiskunnan ja työelämän koulutusta, mihin sisältää pakolaisen osaamisen tunnistaminen ja ohjaus työmarkkinoille.*
  - *Tämä kotoutumiskoulutus on ollut hyväksi tälle kiintiöpakolais- ryhmälle. Työharjoittelu on myös opettanut kiintiöpakolaisille, miten yhteiskunnassamme toimitaan ja myös suomalaisia tapoja ja kulttuuria.*
  - *Tämä meidän työharjoittelijamme on mielestäni kotiutunut Varkauteen todella hyvin, vaikka vielä ei suomen kielen taito olekaan kovin hyvä. Puhumme hänelle kumminkin pääasiallisesti suomea, vaikka välillä pitää kyllä selittää englanniksi ja elekelellin on kyllä välillä käytössä.*
  - *Enemmän saisi olla syyrialaisille ja ulkomaalaisille yhdessä suomalaisten kanssa illanviettoja. Kaupungin nuorisotoimi järjesti silloin talvella kivan kahvitteluillan syyrialaisien ja suomalaisten kanssa, mutta kaipaen enemmän yhteistyötä kaikkien kulttuurien kanssa, kun meillä täällä Varkaudessa on niin paljon noita venäläisiä, virolaisia ja kiinalaisia.*
- Työuran, koulutuksen ja kotoutumisen lisäksi haastattelussa tuli ilmi myös turvallisuus, joka on pakolaiselle hyvin tärkeä asia.
- *Tärkeä kotoutumisen keino kielitaidon lisäksi on, että pakolaisella perusturvallisuuden tunne, näiden lisäksi hänellä tulee olla mahdollisuus psykososiaaliseen tukeen ja nämä yhdistettynä opintoihin, kielen oppimiseen ja mahdolliseen työn saamiseen takaavat pakolaiselle hyvät lähtökohdat kotoutumiselle.*

Itä-Suomen yliopiston julkaisemassa tutkimuksessa joulukuussa 2017, pakolaisten terveydestä ja hyvinvoinnista oli kohteena aikaisintaan vuonna 2014 Suomeen tulleet turvapaikan saaneet ja kiintiöpakolaiset, vastauksia oli tutkimuksessa yhteensä kaksitaakymmenen kappaletta. Tuloksien perusteella vastaajilla oli suomalaisia huonompi elämänlaatu ja itse arvioitu terveys. Neljännes kyselyyn vastanneista naisista koki, myös että fyysinen kipu estää heitä tekemästä välttämättömiä asioita. Lähes kolmannes miesvastaajista ja neljäkymmentäviisi prosenttia naisvastaajista kertoi olevansa osittain tai kokonaan työkyvyttömiä, tätä vastausta ihmettelin, sillä kotoutuminenhan

lähtee pakolaisesta itsestään ja hänen sulautumisestaan yhteiskuntaan ja sen lakeihin ja normeihin. Pakolaisen on vaikea kotiutua, jos hän ei pysty tekemään työtä ja sitä kautta sulautumaan yhteiskuntaamme. Myös Suomen kielen opettelua toisella tavalla tutkimukseen vastanneet olivat toivoneet eli arabiankielen taitoinen pitäisi opettaa heille suomen kieltä, opastaa heitä paremmin arkielämän asioissa, jotta kotoutuminen sujuisi paremmin Suomeen. Tutkimuksessa oli kehuttu myös Joensuussa meneillään olevaa pilottihanketta Siltoja rakentamassa.

Kotoutumisen edellytykset eivät ole kumminkaan paljon muuttunut reilussa kymmenessä vuodessa, kun tämän päivän edellytyksiä vertaa Jokisaaren 2006 tuloksiin (kuva 1).

Kuva 1. Kotoutumisen edellytykset Jokisaari 2006, 41)

Kotoutuminen vaatii pakolaiselta asennetta, opiskelua ja kovaa työtä. Tällä tarkoitan, että muutto uuteen maahan vaatii tulijalta jo paljon. Lisäksi uuden oppiminen ja työtä ennen kuin itse arki alkaa toimia uudessa maassa. Eli pakolaisista aikuiset olisivat päässeet töihin ja lapset kouluun.

6.3 Palveluverkoston yhteistyö ja sen kehittäminen

Kyselin haastateltaviltani kenen kanssa he tekevät yhteistyötä ja minkä verran. Sain heiltä seuraavanlaisia vastauksia.

-Toimenpiteet ja asiakkuudet kiintiöpakolaisista eri verkostoissa ovat kaikki kunnossa tällä hetkellä. Ja yhteistyö eri viranomastahojen kanssa sujuu hyvin. Järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa meillä ei ole paljon yhteistyötä. Ainut on tällä hetkellä tuo MLL:n ystäväperhetoiminta ja silloin, kun kiintiöpakolaiset tulivat Varkauteen niin SPR_n kanssa tehty yhteistyö.

-Etsimme kotoutumiskoulutuksessa oleville työharjoittelupaikat ja niitä on myös järjestöjen ja kolmannen sektorin puolella. Olemme myös aikaisemmin etsineet työkokeilu ja harjoittelupaikkoja järjestöistä ja yhdistyksistä ja yhteistyö on sujunut hyvin.

-Yhteistyö te –toimiston kanssa sujuu hyvin ja kaupungin kanssa. Meillä on ollut palaveriteita muutaman kerran vuodessa, johon on kutsuttu eri järjestöistä porukkaa. Voihan tuo yhteistyö tietysti paremminkin sujua tuon kaupungin kanssa, kun mitä nykyisin on. Aikaisemmin meillä oli hyvät tilat Joutenlahdessa, mutta sieltä jouduttiin pois ja määrärahojakin on vuosi vuodelta koko ajan supistettu. Näkyyhän se meidän työllistämisen- jutuissakin. parhaillaan meillä oli työharjoittelussa tai kokeilussa 110 ihmistä vuosittain, sitten valtion supistusten jälkeen työllistettiin vielä 70 ihmistä, mutta nyt kun ollaan tässä pienissä tiloissa niin ei voida työllistää kuin reilut 20 ihmistä vuodessa.

-Kotouttava työ edellyttää eri toimijoiden, myös kolmannen sektorin, kanssa tehtävää moniammatillista ja monialaista yhteistyötä.

-Mielestäni kotouttavan työn onnistumisen edellytyksenä on yhteistyö ja sen kehittämisen paikallisissa verkostoissa.

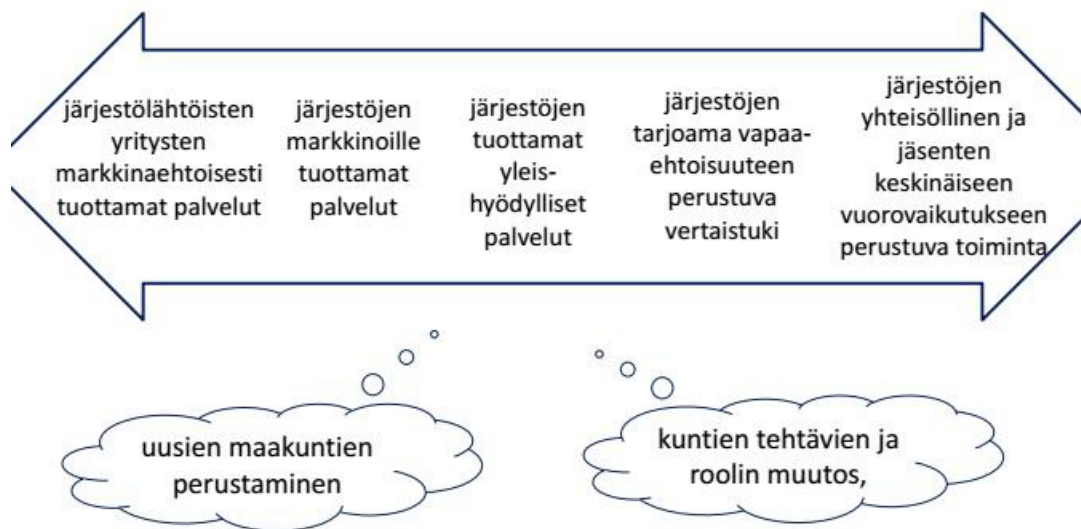
-Me urheiluseuroissa katsomme, että moniammatillinen yhteistyö kaikkien toimijoiden kanssa on tärkeää, sillä monissa harrastuksissa ollaan eri ammattien edustajien kanssa tekemisissä. Yhteistyö eri yhteistyötahojen välillä täytyy olla toimivaa, jotta se mahdollistaa toiminnan onnistumisen nyt ja tulevaisuudessa.

Tutkimukseni tuloksista käy ilmi, että palvelut voisi olla parempia Varkaudessa, kun mitä tällä hetkellä ovat. Emme kuitenkaan ole ihan alatasoa, kun vertailee toisiin kuntiin meidän kunnassamme tehtävää kotouttamistyötä. Toisaalta yhdenvertaisen kohtelun vaatimus ja resurssien rajallisuus ovat tosiasioita niin maahan tulleiden kiintiöpakolaisten kuin suomalaistenkin palveluiden järjestämisessä. Sillä lähtökohtana on, että kaikille on tarjolla mahdollisuus päästä alkuun, mutta itse kiintiöpakolaisenkin on tehtävä kovasti töitä kotoutuakseen uuteen maahansa. Jos kiintiöpakolaisella itsellään on asenne kohdallaan ja vahva halu töihin, ja halu oppia saadakseen suomessa ammatin ja työpaikan on sellainen mahdollista. Se voi vaatia kyllä aikaa enemmän kuin tämä tutkimukseni yksi vuosi. Useimmilla kiintiöpakolaisilla se vie viidestä kymmeneen vuotta. Positiivisena asiana on, että Varkaus on lähtenyt yhdessä järjestöjen kanssa kehittämään yhteistyötä paremmaksi kaupungin oman järjestöstrategian luomisen avulla ja Pohjois-

Savossa pyörivän SAKKE- hankkeen kautta. SAKKE on Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishanke. Hankkeen päätavoitteena on tunnistaa ja luoda näkyväksi Pohjois-Savossa toimivat järjestöt hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjinä ja palvelun tuottajina osana maakunta ja SOTE uudistusta. Hanke menee joulukuuhun 2019 asti. Mukana olevat yhdistysedustajat toimivat oman paikkakuntansa yhdistysten äänenä maakunnallisessa kehittämisessä. Tapaamisia on 2018 aikana 3-4 kertaa. Näissä tapaamisissa suunnitellaan Sakke-hankkeen paikallista toimintaa ja koulutusta sekä järjestöfoorumia seudun tarpeista lähtien. Näistä ryhmistä kootaan maakunnallista yhdistysohjelmaa sekä suunnitellaan pohjoissavolaisten järjestöjen ja yhdistysten osallistumista sen tekemiseen. Ryhmissä suunnitellaan maakunnallinen järjestöyhteistyön rakenne. ryhmän yhdistystoimijoista kootaan maakunnallinen järjestöyhteistyön ryhmä tulevan 1-2 vuoden aikana. Tavoitteena olisi, että syksyllä 2018 jokaisella paikkakunnalla, jotka ovat hankkeessa mukana nimetään yhdistysedustaja vuodelle 2019.

Järjestöjen roolin hahmottaminen

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

KUVA 2. SAKKE– hankkeen kuva järjestöjen roolin hahmottamisesta. SAKKE –hanke esite

Saamiani tutkimukseni tuloksia haastatteluista ja havainnoista vertasin toiseen Itä - Suomen kaupunkiin, jossa pakolaistyötä on tehty jo pitkään. Vertailukohteeksi otin Joensuun, koska Joensuu on tehnyt pitkään pakolaistyötä ja siellä pakolaisten kotoutuminen on edennyt hyvin ja sieltä saa myös hyviä kotoutumisen käytäntöideoita.

Uusimpana hankkeena Joensuussa on suunniteltu uusi koulutuskokonaisuus pakolaisille. Pakolaiset saavat pian kuntaan muuton jälkeen perehdytystä suomalaiseen yhteiskuntaan, kulttuuriin ja kieleen entistä tehokkaammin omalla äidinkielellään. Neljän viikon mittaisella perehdyttämiskurssilla tutustumaan muun muassa kieleen, kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Siltoja rakentamassa –hankkeen luomassa koulutuskokonaisuudessa on tavoitteena luoda joustava toimintamalli, jonka sisältö on suunniteltu asiakkaiden tarpeiden mukaisesti heidän omalla äidinkielellään. Koulutuskokonaisuuden lisäksi ohjausta ja neuvontaa saadaan hankkeen järjestämistä omakielisistä matalan kynnyksen neuvontapalveluista sekä Joensuun maahanmuuttajapalveluista. Ohjausta tehdään myös kolmannen sektorin toimijoiden puolesta, yleensä vapaaehtoisvoimin.

Muita hankkeita, joita Joensuussa toimii ovat KAIKU ja JAKE. KAIKU hanke toimii 1.8.2015 – 31.12.2018 ja se kehittää ja toteuttaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä yhdistyskentällä yhdessä yhdistysten, kuntien, TE-hallinnon ja Siunsoten kanssa. Se tarjoaa kuntouttavasta työtoiminnasta koulutukseen tai työhön siirtyville ihmisille yksilöllistä työhönvalmennusta ja järjestää yhdistystoimijoille koulutuksia sekä tarjoaa tukea ja neuvontaa. Se tarjoaa pakolasille ja maahan muuttaneille tukea työllistymiseen.

KAIKU hanke on tarkoitettu ihmisille, jotka suunnittelevat siirtymistä kuntouttavasta työtoiminnasta opiskeluihin tai työelämään. Ja pakolasille / maahanamuuttaneille, jotka tarvitsevat tukea työllistymiseensä. Turvapaikkaa hakeville, jotka haluavat tutustua suomalaiseen työelämään. Yhdistyksille, jotka ovat kiinnostuneita tarjoamaan kuntouttavan työtoiminnan tehtäviä.

JAKE taas on Järjestö ja kehittämistoiminnan kehittämishanke, joka toimi ajalla 2013-2017. (<http://jake-hanke.fi/>). JAKE oli Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen ja Pohjois-Karjalan Kylien yhteinen hanke, joka edisti järjestö- ja kansalaistoimintaa. Yhteisen tekemisen – kuten kunta-järjestöyhteistyön – lisäksi teemoja oli:

- 1) kansanterveysyhdistysten yhteistyö ja terveystiedotus (Terveys-JAKE)
- 2) järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan uudet muodot (Moni-JAKE) ja
- 3) paikallisyhteisöt hyvinvointitoimijoina (Kylä-JAKE).

minen vaan on vähän hitaampaa kuin lapsella tai nuorella, sillä varsinkin aikuiset naiset jäävät vähemmälle huomiolle, koska he aluksi ainakin jäävät yleensä kotiin.

(<http://jake-hanke.fi/>).

Löytyy myös poikkeuksia, jos pakolainen on aktiivinen vapaa-ajallaan, niin hän myös oppii nopeasti paljon maan tavoista ja kulttuurista. Pakolaisella siis pitää olla paljon vuorovaikutustilanteita ja sosiaalista kanssa käymistä Suomalaisten kanssa niin se edistää heidän sulautumistaan Suomalaiseen yhteiskuntaamme. Sillä Varkauteenkin tulleiden pakolaisten omaan kulttuuriin kuuluu yhteisökulttuuri ja Suomessa on yksilökeskeinen kulttuuri. Niin saamalla Varkauteen tulleet pakolaiset mukaan kaikenlaisiin toimintoihin, niin he tuntevat yhteisöllisyyden tunnetta ja heidän on helpompi sulautua paikallisten ihmisten joukkoon. Erilaiset vapaa – ajan toiminnot ja harrastukset siis lisäävät pakolaisten yhteisöllisyyden tunnetta ja yhteistyökykyä ja samalla he oppivat yhteiskuntamme tapoja ja normeja.

Varkauden havainnot vastaavat hyvin aiemman tutkimuksen havaintoja siitä, että pakolaisilla on suuri tarve sopeutua uuteen asuinmaahansa. Heitä kiinnostavat uudessa maassa, maan tavat, kieli ja miten maassa toimitaan. Myös erilaisten ystävyyssuhteiden solmiminen maan asukkaiden kanssa maahantulon alkuvuosina vaikuttaa kiintiöpakolaisen kotoutumiseen positiivisesti. (Schubert 2013, 64–65).

Myös uusien palveluiden tekeminen Varkauteen voisi tukea niin Varkautelaisia lapsiperheitä kuin tänne tulleet kiintiöpakolaisperheitä paremmin kuin nykyiset palvelut ovat tällä hetkellä. Vertaisryhmien perustaminen tai oman yhdistyksen perustaminen pakolasille ja maahanmuuttajille olisi hyvä asia. Varkaudessa toimii avoin päiväkot, jossa on perhekerho, leikkikoulu ja vertaisryhmätoimintaa avoimen päiväkodin alla. Tähän alaisuuteen voisi perustaa vertaisryhmän tai siellä voisi toimia esimerkiksi kulttuurineuvola avoimen päiväkodin kanssa, sillä taiteella ja kulttuoriosallistumisella on todettu olevan positiivinen vaikutus ihmisen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille ja tähän pitäisi olla ihmisellä tasa-arvoinen mahdollisuus ikään tai elämäntilanteeseen katsomatta. Tällä tarkoitan, että Varkaudessa on paljon syrjäytyneitä tai uusavuttomia perheitä joita tällainen toiminta tukisi ja tähän voisi samalla kutsua maahanmuuttajat ja kiintiöpakolaisperheet mukaan. Kulttuurineuvolassa annettaisiin vinkkejä perheen yhteisen vapaa- ajan viettoon. Vinkit voisivat olla ideoita mitä lapsen kanssa voi tehdä kotona tai minkälaisia vapaa-ajan / harrastus / kulttuuripalveluita Varkauden kaupunki (kirjasto, uimahalli), kolmas sektori (Srk) ja järjestöt tarjoavat.

Varkaudessa esimerkiksi kirjasto voisi laajentaa palveluita ja järjestää satutunteja, nukketeatteria, ym. lapsille. Tällä tuettaisiin vanhemmuutta.

Useimmiten maahanmuuttajat ja pakolaiset käsitellään eri käsitteen alla, mutta aika usein he tarvitsisivat samanlaisia palveluita. Palveluiden yhdistäminen myös paikallisten asukkaiden kanssa tarvitsemiin palveluihin toisi kaupungille myös säästöjä.

7. POHDINTA

Tutkimukseni keskeisinä havaintoina oli, että kolmas sektori ja järjestöt ovat Suomessa esillä politiikan puheessa selvästi enemmän kuin vielä muutamia vuosia sitten. Tämä sama toistuu nyt myös Varkaudessa viranomaistaholla, jossa luodaan uutta järjestöstrategiaa ja yritetään saada kehitettyä parempaa yhteistyötä järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa. Tämän hetkinen hallituksemmekin toteaa ohjelmassaan haluavansa edistää julkisen, yksityisen, järjestöjen ja kolmannen sektorin kumppanuutta palvelutuotannossa. Järjestöt ja kolmas sektori nousevat esille myös puhutaan kunta ja palvelurakennemuutoksesta, tai kun korostetaan tarvetta kehittää kuntiin uudenlaisia tapoja tuottaa palveluja. Varkaudessa nähdään vielä kumminkin järjestöt ja kolmas sektori pääasiallisesti vapaaehtoistyöntekijöinä ja harrastusten järjestäjinä. Heitä ei nähdä palveluntuottajina. Tähän tarvittaisiin muutos. Nähtäväksi jää mitä tuleva Maakunta ja Sote uudistus yhdessä järjestökaupunkistrategian ja SAKKE hankkeen kanssa tuo tullessaan samalla, kun kunta ja palvelurakennetta uudistetaan. Yhteisen keskusteluyhteyden löytäminen julkisen sektorin kanssa vaatii järjestöjen ja kolmannen sektorin palveluiden uudelleen arvioimista. Julkisen sektorin tehtävänähän on tällä hetkellä tuottaa kuntalaisille palveluita ja järjestöt ja kolmas sektori tuottavat yhä enemmän näistä palveluista julkiselle sektorille.

Palveluiden tuottaminen julkisen sektorin ehdoilla voi vaikeuttaa järjestön palveluiden tuottamisen yleishyödyllisyyden periaatteita. Järjestötoiminnan erityispiirteinä on aina ollut, että toiminnassa on mukana myös vapaaehtoisia työntekijöitä. Vapaaehtoisten mukaan saaminen edellyttää yhteisiä arvoja. Ihmiset tekevät vapaaehtoistoimintaa yhteisen hyvän vuoksi tai halusta auttaa toisia. Vapaaehtoiset voivat olla mukana palveluiden järjestämisessä, mutta on otettava huomioon, että vapaaehtoisten sitoutumisen taso on myös vapaaehtoista. Tässä myös Varkaudessa on otettu jossain järjestöissä mu-

kaan pop up - yhdistystoiminta, jolloin vapaaehtoisen ei tarvitse sitoutua yhdistystoimintaan pitkäksi aikaa. Tämä on otettu käyttöön siksi, että järjestöjen voimavarana ovat vapaaehtoiset, mutta heille ei voi eikä saa sisällyttää vastuuta samassa määrin kuin palkatuille työntekijöille. Jos järjestö saa ulkopuolelta avustusta palveluiden järjestämiseksi, sopimusasioita on noudatettava. Vapaaehtoiset voivat toimia hyvänä lisänä, mutta ei toiminnasta kokonaisvastuun ottajina. Palveluiden järjestäminen vaatii palkattua henkilökuntaa.

Tutkimukseni edetessä tuli ilmi, että järjestöt ovat syntyneet erilaisista ihmisten tarpeesta liittyä yhteen ja parantaakseen jotain asiaa, jossa heidän mielestään on parannettavaa tai viedäkseen jotain asiaa eteenpäin yhteiskunnassamme. Tästä esimerkkinä mainittakoon MLL ja Varkauden Urheiluseurat Ry. Järjestöilläkin on omat arvot lähtökohta ja kun markkinoidaan järjestöä pitää muistaa, että järjestöjen omat arvot tulevat selkeästi esille. Nykypäivänä järjestöjen on pysyttävä mukana ajassa, jotta palvelut vastaavat kysyntää ja toiminnalla olisi myös tulevaisuus. Toiminnan uudistaminen tai kehittäminen ei merkitse sitä, että järjestön on hylättävä arvonsa, joiden ympärille järjestö on alun perin syntynyt.

Varkauden lisäksi monessa kaupungissa ja kunnassa on huono taloudellinen tilanne, mutta uusien laki suositusten muun muassa kotoutumislaki ja kuntalaki uudistukset. Näiden vuoksi järjestöjen mahdollisuudet palvelujen tuottajana on lisääntynyt. Huonon taloustilanteen vuoksi kunnat ovat joutuneet etsimään uusia ratkaisuja toiminnan tehokkuuteen. Tehokkuutta on haettu muillakin tavoilla, kuten esimerkiksi uudistamalla julkisen hallinnon rakenteita, kasvattamalla ihmisten omaa vastuuta ja kilpailuttamalla palvelut.

Hyvinvointivaltion mukaan vastuun kantaja on loppujen lopuksi valtio, jolla on apunaan kuntia kuten esimerkiksi Varkaus. Kuntien kuten Varkaudenkin tulee luoda edellytyksiä ja olosuhteita, jotta järjestöt saavuttavat omat tavoitteensa. Järjestöt voivat alis-
tua kunnallisen tavoitteiden alle taloudellisen hyödyn vuoksi. Tämä voi vaarantaa järjestön omat tavoitteet ja yhdistystoiminnan perusajatus omista arvoista saattaa kadota. Kansalaisaktiivisuudenmuutos on otettava huomioon järjestöjen ja kolmannen sektorin palveluiden tuotteistamisessa. Järjestömuotoinen toiminta ei enää houkuttele ihmisiä, mutta pop up- yhdistystoiminta kasvaa. Pop up -yhdistystoiminnalla tarkoitetaan konk-

reettiseen toimintaan osallistumista ilman järjestöbyrokratiaa, esimerkiksi vapaaehtois-toiminta kiinnostaa, mutta välttämättä vapaaehtoiset eivät tahdo maksaa jäsenmaksuja. Toimintoihin osallistuminen kiinnostaa, mutta ei järjestön hallinnossa toimiminen. Tämä ei kuitenkaan nykytutkimusten valossa tarkoita sitä, että järjestötoiminta katoaisi.

Varkaudessa on järjestöjen ja kolmannen sektorin kenttä on hyvin hajanainen ja moni-muotoinen, kentällä on täysin vapaaehtoisuuteen perustuvia yhteisöjä ja toisaalta järjes-töjä, joissa työskentelee palkattuja työntekijöitä. Osa näistä toimijoista toimii hyvin lä-heisesti osana julkista palvelutuotantoa, ne saattavat esimerkiksi huolehtia erilaisista viranomaistehtävistä. Esimerkkinä tästä turvapaikanhakijoiden tulo suomeen, josta vastaa SPR enimmäkseen.

Vastavoimana kaupallistumiselle osa organisaatioista pyrkii painottamaan toiminnan arvoperustaa ja näin erottautumaan kaupallisten yritysten toiminnasta. Tästä esimerk-kinä on Varkauden Marttojen toiminta. Monikerroksisuus, hajanaisuus ja kirjavuus ovat järjestö elämän rikkauksia, eikä ole tarkoituksenmukaista pyrkiä yhden mukaistamaan kentän toimintatapoja. On kuitenkin tärkeää kehittää yleisiä edellytyksiä ja tukiraken-teita kolmannen sektorin toiminnalle ja näin luoda pohjaa yhteisöjen toiminnan kehit-tämistyölle.

Kun esimerkiksi ajatellaan sosiaali- ja terveystaloudellista ja niiden tuottamista niin, jär-jestölähtöinen palvelutoiminta ja - tuotanto poikkeavat yksityisestä palvelutuotannosta siinä, että toiminnasta saatava taloudellinen tulos palautuu kokonaisuudessaan takaisin yleishyödylliseen toimintaan. Yritykset taas toimivat voittoa tavoittelevina, jossa voitot tulevat omistajille voittoina. Tämä ei tarkoita sitä, että järjestöjen ja kolmannen sektorin toimijoiden palvelut olisivat edullisimpia eikä heidän hintojen tule polkea markkinoita.

Varkauttakin koskee kuntia koskeva hankintalaki, jonka mukaan kaikki julkiset hankin-nat on kilpailutettava. Kilpailutus koskee yli 15000 euron hankintoja ja mm. rakennus-urakoissa vielä suurempia hankintoja. Kunnat eivät voi ostopalveluja hankkiessaan asettaa järjestöjä erityisasemaan, mikäli hankittavalle palvelulle katsotaan olevan mark-kinat, ja mikäli toimijan katsotaan harjoittavan taloudellista toimintaa markkinoilla. Kunnan tulee valita kilpailuttaessaan tarjouksista halvin tai kokonaistaloudellisesti edullisin. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluiden kilpailutuksessa käytetään hinta

laatusuhdetta kokonaistaloudellisuuden arviointiperusteena. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348).

Kuntien kilpailuttamiseen osallistuminen vaatii järjestöjen ja kolmannen sektorin palveluiden tuotteistamista nykyisin vielä entistä enemmän. Kilpailuttamiseen osallistuminen vaatii palvelun hinnoittelemista, kuvailemista, strategiaa ja resursseja. Laadun esittäminen on vaatinut palvelun seuranta ja arviointia. Tämän hallitseminen vapaaehtois-työntekijä voimin toimivalta järjestöltä vaatii todella paljon.

Muun muassa kiintiöpakolaisten kotouttaminen on iso prosessi, jossa tarvitaan erityisosaamista, jota löytyy esimerkiksi maahanmuuttajajärjestöistä tai vertaisryhmistä. Välttämättä kunnilla ei ole riittävästi resursseja järjestää maahanmuuttajapalveluita ja osaamista erityispalveluita järjestettäessä. Tähän tarpeeseen kunnat voivat käyttää apunaan järjestöjen ja kolmannen sektorin osaamista. Niin kuin Varkaudessakin on ruvettu käyttämään täydentävien palvelujen tarjoajina järjestöjä ja kolmatta sektoria.

Kumminkin järjestöt ovat vahvimmillaan palveluiden tuottajina, kun heillä on tarjota kohdennettua osaamista ja palvelun kohderyhmänä ovat yhteiskunnan tarjoamien palveluiden ulkopuolelle jäänyt ryhmä. Järjestöt ovat palveluntuottajina joustavimpia verrattuna julkiseen sektoriin. Järjestöjen joustavuus tarkoittaa sekä palveluiden luovaa kehittämistä ja reagointia muutostarpeisiin. On kumminkin muistettava noudattaa sääntöjä järjestötyössä, vaikka toiminnan kehittäminen on järjestöissä kumminkin täysin vapaata, koska arvoihin ja vapaaehtoisuuteen perustuva toiminta on järjestötoiminnan vahvuus. Toiminnassa aktiivisesti mukana olevat ovat sitoutuneita tekemään ja toimimaan yhdessä. Järjestöjä voidaan pitää muutosvoimaisina ja luovina yhteiskuntaa eteenpäin vievänä tahona. Varkaudessa pitäisikin pienentää järjestöbyrokratiaa, jotta mahdollisuudet toiminnan kehittämiseen voidaan toteuttaa nopeasti, tehokkaasti ja luovasti.

Varkaudessa järjestöt ovat merkittävä työllisyyttä edistävä sektori, jota korkeasta työttömyydestä kärsivässä kunnassa pitäisi entisestään kehittää ja antaa lisää määrärahoja työllistämisen tulemiseen. Sillä osallistuminen ja yhteiskuntaan sulautuminen ovat ihmisiä eteenpäin vievä voima, joka lisää hyvinvointia. Osallisuus ja mukana olo lisää ihmisessä voimavaroja ja selviytymistä. Näin järjestöt voivat vastata yhteiskunnan hätähuutoon syrjäytymisen ehkäisyssä ja hyvinvoinnin lisäämisessä.

Palvelujen tuotteistaminen tuo järjestöille mahdollisuuksia kehittää toimintaansa ja tehdä toiminnastaan ammattimaisempaa. Palveluiden tuotteistamisella saadaan myös järjestöjen näkymättömän asiantuntijuuden muuttamisen näkyväksi. Julkisen ja järjestöjen ja kolmannen sektorin välisen kumppanuuden haasteena ovat sektoreiden välillä olevat ennakkoluulot ja yhteisen keskustelun ja periaatteiden puuttuminen. Toimivalla yhteistyöllä järjestöt tuottavat kunnille hyvin tuotteistettuja palveluita, jotka ovat pitkällä aikavälillä taloudellisesti kannattavia ja kansalaisten hyvinvointia lisääviä palveluita. Enemmän tätä yhteistyötä kaipaisin jo nyt Varkauden kaupungin ja järjestöjen välille, toivottavasti tuleva järjestöstrategia yhdessä SAKKE hankkeen kanssa tuo uusia tuulia järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa tehtävään yhteistyöhön Varkaudessa.

Olisi kiva tutkia tätä samaa aihetta kiintiöpakolaisten kotoutumisesta parin vuoden päästä. Montako perhettä on silloin vielä Varkaudessa ja onko kotiutuminen sujunut hyvin suomeen ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tulevaisuudessa Varkaudessa järjestöt ja kolmas sektori tuottavat kunnalle yhä laadukkaampia ja tehokkaampia palveluita, kun osapuolet tiedostavat mitä haluavat ja mitä voivat saada. Toimiva yhteistyö ja vuorovaikutus kunnan ja kolmannen sektorin välillä vahvistaa kuntien ja järjestöjen tehtäväalueiden hoitamista. Tällöin päästään yhteisiin tavoitteisiin ja hyväksyttyihin pelisääntöihin. Ja tällöin maakunta ja sote uudistuksesta tulee toimivampi.

Tulevaisuudessa järjestöjen ja kolmannen sektorin on osattava tuoda oma osaamisensa esille paremmin. Sillä julkisella sektorilla on omat odotuksensa järjestöjen palveluiden tuottamisessa. Esimerkiksi Varkauden kaupunki toivoo, että järjestöt paikkaavat ne aukot, joihin he itse eivät pysty järjestämään palveluita tai sitten järjestöt toimivat ns. täydentävien palveluiden tuojana kaupungille.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Syrjälä, L. 1999. Tiede, toiminta ja vaikuttaminen. Teoksessa Heikkinen, Hannu. L.T. & Huttunen, R. & Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja.
- Cohen, L. & Lawrence, M. 1995. Research Methods in education. Lontoo, New York: Routledge.
- Coghlan, D & Brannick, T. 2010. Doing Action Research in Your Organization. London Sage Publications Ltd.
- Eskola, J & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino (E-kirja). Viitattu 4.9.2017.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000, 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 1997, 2015. Tutki ja kirjoita. Helsinki: kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Heikkinen, Hannu L. T. & Rovio, E. & Syrjälä, L. 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy.
- Jeronen, Eeva 2009. Palvelutoiminnan pelisäännöt järjestötyössä. Helsinki: OK-opintokeskus.
- Jokisaari, S. 2006. Kotouttamislain merkitys kotoutumisessa maahanmuuttajan näkökulmasta. Saatavissa: <http://maine.utu.fi/pdf/webreports18.pdf> Viitattu 20.3.2017.
- Jääskeläinen, A. 2016. Tieto auttaa sopeutumaan. Varkauden Lehti 5.10.2016, s.2. Artikkelitehtävän hallussa.
- Kananen, Jorma. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 185.
- Kotouttaminen.fi, Työ- ja elinkeinoministeriön palvelu. <http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen> Luettu 6.10.2016.
- Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus kenttätutkimuksena ja muutospyrkimyksenä. Tampere: Vastapaino.
- Kuusiola, Arto 2002. Yhdistyksen kirjanpito, tilintarkastus ja taloudenhoito. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070348>

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>

Mannerheimin lastensuojeluliiton Varkauden paikallisyhdistys

<http://varkaus.mll.fi/>

Luettu 4.10.2016.

Metsämuuronen, J. 2011. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. International Methelp Oy (E -kirja).

Möttönen, Sakara & Niemelä Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori –yhteistyön uudet muodot. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

Riistamäki, S. 2016. Pakolaisperheitä tuetaan ystäväperhetoiminnalla. Varkauden Lehti 29.9.2016, s.3. Artikkelitehtäjä hallussa.

Riistamäki, S. 2016. Syyrialaisista Varkautelaisiksi. Varkauden lehti 6.10.2016, pääkirjoitus s.6. Artikkelitehtäjä hallussa.

Schubert, Carla 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Anne Alitolppa -Niitamo & Stina Fågel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet - ja kotoutumme. Helsinki: Väestöliitto, 64–65

Stringer, E. 2007. Action Research. London: Sage Publications.

Suomen punaisen ristin Varkauden paikallisosasto

<https://rednet.punainenristi.fi/varkaus>

Luettu 6.10.2016.

Syrjälä, L. & Ahonen, S. & Syrjäläinen, E. & Saari, S.1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Varkauden kaupungin sivut, maahanmuuttajat

<http://www.varkaus.fi/selkokiekiset-sivut/maahanmuuttajat%C3%B6>

Luettu 2.1.2018.

Varkauden Marttayhdistys ry

<http://www.martat.fi/piirit/pohjois-savo/yhdistykset/varkauden-marttayhdistys-ry/>

Luettu 8.10.2016.

Varkauden Urheiluseurat ry

<http://varkaudenurheiluseurat.fi/>

Luettu 10.10.2016.

Virtanen, J. 2016. Pieksämäen Spr:n vastaanottokeskuksen toiminta loppuu maaliskuussa. Savon Sanomat 29.9.2016, A3. Artikkelitehtäjä hallussa.

LIITE 2(1).

Monisivuinen liite